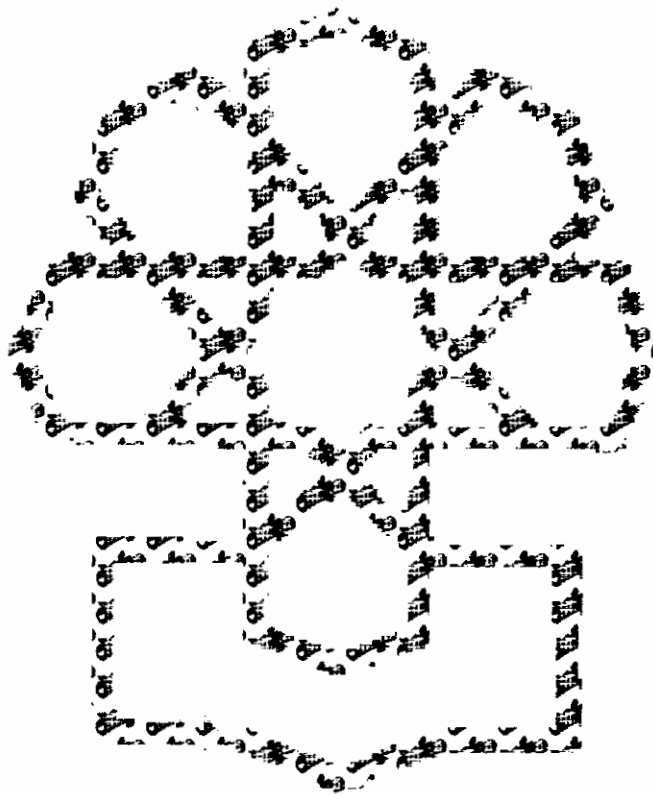

۸۶۶

۱۶۸۳

آبادیه؛ شناخت قابلیت‌ها و امکانات توسعه

معاونت پژوهشی
مهرماه ۱۳۷۵

کار: گروه (۱) خدمات پژوهشی

این مطالعه به تقاضای جناب آقای محمدحسین دانا نماینده
محترم مجلس شورای اسلامی انجام شده است.

کد گزارش: ۳۶۰۱۶۸۳

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی
کتابخانه و واحد اسناد و اطلاع‌رسانی ماری
شماره: ۳۸۱۱
تاریخ: ۱۳۷۵ / ۷ / ۲۴

آبادیه: شناخت قابلیت‌ها و امکانات توسعه

کد گزارش: ۳۶۰۱۶۸۳

۴	نکات برجسته این گزارش
۹	مقدمه
۱۰	فصل اول: مطالعات طبیعی و جغرافیایی
۱۰	موقعیت، محدوده و وسعت
۱۰	زمین‌شناسی
۱۱	زلزله خیزی
۱۱	ناهمواری‌ها
۱۲	اقلیم
۱۳	منابع آب شهرستان آبادیه
۱۴	بررسی خاک‌شناسی
۱۴	منابع طبیعی
۱۶	فصل دوم: مطالعات خصوصیات تاریخی، فرهنگی و اجتماعی
۱۶	وجه تسمیه
۱۶	تاریخ و علل پیدایش شهر
۱۷	خصوصیات فرهنگی، اجتماعی
۱۸	مشاهیر و بزرگان علم و ادب
۱۸	آثار باستانی و تاریخی
۱۸	فصل سوم: مطالعات جمعیتی - اجتماعی
۱۸	حجم و رشد جمعیت
۱۹	تعداد و بعد خانواده
۱۹	ساخت سنی و جنسی جمعیت
۲۰	پراکندگی جمعیت
۲۱	مهاجرت
۲۱	دین و مذهب
۲۱	سواد
۲۱	وقایع چهارگانه
۲۲	جمعیت فعال
۲۴	تقسیمات سیاسی (کشوری)
۲۴	فصل چهارم: مطالعات اقتصادی
۲۵	تفکیک فعالیت‌ها و اقتصاد شهر و روستا

۲۵	بخش های اقتصادی
۳۱	فصل پنجم: خدمات اجتماعی
۳۱	آموزش و پرورش
۳۱	آموزش عالی
۳۲	بهداشت
۳۲	تربیت بدنی
۳۲	فرهنگ و هنر
۳۳	جهانگردی
۳۳	فصل ششم: خدمات زیربنایی
۳۳	راه ها
۳۴	آب آشامیدنی
۳۵	برق
۳۵	پست و مخابرات
۳۶	عمران روستایی
۳۶	اعتبارات عمرانی
	فصل هفتم: رهیافت ها
	فهرست منابع

- * از نظر موقعیت، شهرستان آبادیه بین چهار استان فارس، اصفهان، یزد و چهار محال بختیاری واقع است.
- * به لحاظ توپوگرافی به دو منطقه کوهستانی و دشتی و به عبارت دقیق‌تر، کوهستانی و کویری تقسیم می‌شود.
- * با توجه به میزان بارندگی سالیانه ناچیز (۱۸۸ میلیمتر)، دارای اقلیم نیمه بیابانی با ویژگی‌های خاص این نوع از آب و هوا بوده و از این رو با کم آبی مواجه است. عدم جریان رودهای پرآب و دائمی، امکانات توسعه منابع آب در این حوزه را بسیار محدود کرده است. البته مجموع ۱۴۳ رشته قنات و ۷۵۲ حلقه چاه عمیق و نیمه عمیق، عمده‌ترین منبع مورد استفاده اهالی به ویژه روستانشینان از منابع زیرزمینی است.
- * با بررسی نقشه استعداد خاک‌های ایران نتیجه می‌گیریم که به طور کلی خاک‌های آبادیه به علت وضعیت پستی و بلندی و کویری بودن و همچنین غلبه خاک‌های نارس با بافت درشت و ضخامت اندک، از درجه حاصل خیزی و مرغوبیت بسیار پایینی برخوردارند.
- * پوشش گیاهی این منطقه، پراکنده، تنک و از نوع استپی بوده و دارای مراتع فقیری است و در مجموع نمی‌تواند جوابگوی کافی برای دامپروری باشد و در نتیجه، تخریب هر چه بیشتر مراتع را به دنبال دارد.
- * شهرستان آبادیه به علت دارا بودن موقعیت چهار راهی و نزدیکی به مناطق تاریخی چون اصفهان، شیراز، کرمان و یزد، از خصایص تاریخی، فرهنگی و اجتماعی آن نواحی بهره‌مند بوده است.
- * اگرچه آثار زندگی در این شهرستان به پیش از هزاره اول قبل از میلاد مسیح می‌رسد، لیکن ترقی و توسعه آبادیه تقریباً از ۲۰۰ سال پیش آغاز شده است. با این وجود، این منطقه به سبب فقدان امکانات محیطی مساعد و منابع آب و نیز قرار گرفتن در حاشیه شهرهای با عظمت، هرگز اعتبار تعیین کننده و پیشرفت قابل ملاحظه‌ای نداشته است.
- * با این که زبان اکثر ساکنان این شهرستان فارسی است، اما به دلیل وجود عشایر و ایلات، خصوصیات فرهنگی عشایر، به خصوص در نقاط روستایی کاملاً هویدا است. به عنوان نمونه در شهر بهمن، شغل اصلی مردم دامداری و

دامپروری است.

* بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد که منطقه آباده دارای ۵۸ اثر باستانی، تاریخی و مذهبی است. با این حال از نظر جذب صنعت گردشگری (توریسم) بسیار ضعیف می‌باشد.

* جمعیت شهرستان آباده در سال ۱۳۶۵ با رشد سالیانه $\frac{3}{8}$ درصدی به ۴۰۸۷۵ نفر رسید، ولی از آمارگیری جاری جمعیت در سال ۱۳۷۰ چنین برداشت می‌شود که نرخ رشد کافی جمعیت به $\frac{1}{4}$ درصد (۱۵۱۴۵۸ نفر) کاهش یافته است که از جمله عوامل این امر، روند نامتعادل تحولات جمعیتی و نیز برگشت مهاجران جنگی بوده است. این شهرستان در سال ۱۳۷۳ حدود ۱۶۰۶۷۵ نفر جمعیت را در خود جای داده بود. بنابراین، با نرخ رشد $\frac{2}{1}$ درصد، جمعیت این شهرستان در سال ۱۳۷۵ حدود ۱۶۶۰۰۰ نفر برآورد می‌گردد.

* همانند سایر نقاط کشورمان، جمعیت آباده از یک ساختار سنی جوان برخوردار است. در واقع بار تکفل در جامعه افزایش پیدا کرده و به ویژه پس از پیروزی انقلاب اسلامی تعداد موالید به میزان قابل توجهی بالا رفته است.

* نسبت جنسی مردان به زنان در فاصله سال‌های ۷۰-۱۳۶۵ از ۱۰۴ نفر به ۱۰۷ نفر صعود کرده است. افزایش این نسبت، بیانگر تغییر الگوی مهاجرت از فردی (مرد مهاجرتی) به خانوادگی است.

* به علت مهاجرت روستاییان به شهر آباده و صفاد و همچنین ایجاد صفا شهر و سوریان، ضریب شهرنشینی به $\frac{52}{6}$ درصد افزایش پیدا کرده است. البته این نرخ هنوز نسبت به رقم متوسط شهرنشینی کل کشور که در حال حاضر به حدود ۶۰ درصد رسیده، رقم پایینی است.

* شهرستان آباده از جمله مناطق کم تراکم استان فارس بوده و بالغ بر $\frac{11}{3}$ نفر در هر کیلومتر مربع این شهرستان ساکنند. تراکم نسبی کل کشور ۳۰ نفر در هر کیلومتر مربع و در مقام مقایسه، تراکم نسبی در استان گیلان ۱۶۷ نفر است.

* تعداد باسوادان لازم‌التعلیم به $\frac{77}{9}$ درصد در سال ۱۳۷۰ ترقی نموده است که تقریباً با ضریب متوسط کشور برابری می‌نماید.

* نرخ خام فعالیت در دوره ۶۵-۱۳۵۵ با کاهش $\frac{1}{2}$ درصد روبه‌رو بوده است. این کاهش می‌تواند ناشی از افزایش جمعیت غیر فعال در نتیجه روی آوری بیشتر به تحصیل و نیز کاهش شاغل در نتیجه کمبود اشتغال باشد. در

نتیجه، میزان بیکاری و بار تکفل بالا رفته است.

* بر اساس تقسیمات جدید کشوری، اخیراً شهر سوریان به اضافه بخش های سرجهان و بوانات از مجموعه شهرستان آبادیه منفک گشته اند. اگر چه این تفکیک هنوز به مرحله اجرای کامل نرسیده است، ولی در صورت اجرا، این شهرستان حدود ۶۰ درصد از خاک و کمتر از ۴۰ درصد از جمعیت فعلی خود را از دست خواهد داد.

* اقتصاد شهرستان آبادیه متکی به بخش کشاورزی بومی بوده و مردم این ناحیه بیشتر کشاورز و دامدارند. بعد از کشاورزی، بخش خدمات بیشترین جمعیت فعال را به خود مشغول کرده و بخش صنعت به صورت بسیار ضعیفی در درجه آخر قرار دارد.

* در شهر آبادیه که نقطه تمرکز کلیه فعالیت های اداری - سیاسی است، ۶۵ درصد ساکنان در بخش خدمات، ۳۲ درصد در بخش صنعت و ۱۱ درصد در بخش کشاورزی یا استخراج معادن و یا رانندگی شاغلند و یا در شهر سوریان اکثر مردم به دامداری مشغولند.

* عمده ترین محصول روستاها، غلات (گندم و جو) می باشد و با وجود این که محصولات نظیر حبوبات، دانه های روغنی، محصولات جالیزی و سردرختی و انگور نیز کاشت می شود، ولی در برخی مناطق نیز فروش چغندر قند به کارخانه قند اقلید و در بعضی نقاط به ویژه بخش کوهستانی، دامپروری وسیله امرار معاش اهالی می باشد. این شهرستان دارای واحدهای مرغداری نسبتاً کافی و تعدادی کندوی زنبور عسل است و در مجموع، درآمد روستاییان نسبتاً پایین می باشد.

* منطقه آبادیه از نظر وجود مراکز صنعتی، از مناطق فقیر استان فارس محسوب می شود. صنایع دستی و خانگی (نظیر ریسندگی الیاف، دوزندگی، بافندگی انواع گیوه، نمدمالی و منبت کاری) که قبلاً از روش خوبی برخوردار بود، هم اینک به علل گوناگون در حال از بین رفتن هستند. از نظر صنایع کارگاهی و کارخانه ای، تنها سه کارخانه بسته بندی چای، کشمش پاک کنی و کارخانه تولید سیمان و چندین کارگاه به ویژه کارگاه های نساجی و ریسندگی و محصولات کانی غیر فلزی، مشغول فعالیت می باشند.

* در بخش معدن، شهرستان آبادیه نسبت به سایر شهرستان های استان، از وضعیت خوبی برخوردار است. مهمترین این معادن عبارتند از: خاک نسوز

(کاتولن)، «سیلیس»، آهن و ... که در اثر فقدان صنایع به کارخانه‌های اصفهان از جمله ذوب آهن و سایر نقاط حمل می‌شوند.

* تعداد کل جمعیت لازم‌التعلیم شهرستان آباده، ۴۸۸۳۴ نفر و تعداد دانش‌آموزان، ۴۵۲۰۷ نفر بوده است که در ۳۵۴ باب آموزشگاه با ۱۶۲۰ کلاس به تحصیل مشغول بوده‌اند.

* این شهرستان از نظر مراکز آموزش عالی، دارای یک دانشکده تربیت معلم (کاردانی) و یک دانشگاه پیام نور (کارشناسی) است که در مجموع، ۱۷۸۱ دانشجو را تحت پوشش قرار داده‌اند.

* در شهر آباده فقط یک بیمارستان دولتی وجود دارد. بنابراین، شاخص برخورداری جمعیت در شهرستان نشان می‌دهد که به ازای هر ۱۰۰۰ نفر جمعیت، ۰/۶۹ درصد تخت موجود است که در مقایسه با حداقل استاندارد (۴۱ تخت برای هر ۱۰۰۰ نفر) به میزان نابرخورداری از امکانات بیمارستانی پی می‌بریم. البته قابل یادآوری است که یک بیمارستان دیگر نیز در دست احداث است که میزان این شاخص را بهبود می‌بخشد.

* میزان وجود کتابخانه‌های شهری و روستایی به نسبت استان، از درصد بالایی برخوردار است.

* با عنایت به این که شهرستان آباده دارای ۵۸ مرکز باستانی، تاریخی و مذهبی است، اما فاقد مراکز میراث فرهنگی و ایرانگردی بوده و در مجموع، شرایط توریسم در این شهرستان مناسب نیست.

* شهرستان آباده با ۱۳۳۷۰ کیلو متر مربع وسعت، دارای ۷۱۸/۵ کیلومتر راه استاندارد می‌باشد و در مقایسه با تراکم راه در سطح استان، از موقعیت بالایی برخوردار نیست.

* به علت کمبود منابع آب، شهرستان با مشکلات آب آشامیدنی دست به گریبان است.

* بر اساس آمار منتشره از سوی سازمان برنامه و بودجه استان فارس، از ۱۵۹ آبادی این شهرستان، ۸۲ آبادی از نعمت برق و ۲۱ آبادی از ارتباطات مخابراتی بهره‌مند بوده‌اند.

* در بخش عمران روستایی، شهرستان آباده در ترتیب محرومیت در زمینه‌های آموزش و پرورش، برق، آب آشامیدنی، راه روستایی و شهرستان، به ترتیب در ردیف‌های یازدهم، دهم، سیزدهم، دوازدهم و سیزدهم استان قرار گرفته که در

مجموع وضعیت خوبی است.

- * این شهرستان ۱۰ درصد از کل اعتبارات عمرانی استان را به خود اختصاص داده است که در دوره ۷۰-۱۳۶۵ بیشترین سهم مربوط به «راه و ترابری» بومی بوده است. از این جهت، در مجموع از وضعیت نسبتاً مناسبی برخوردار است.
- * اقتصاد شهرستان آبادیه متکی به بخش کشاورزی است. با توجه به وضع اقتصادی این شهرستان، ایجاد صنایع تبدیلی مرتبط با معادن موجود پیشنهاد می‌گردد. این صنایع می‌تواند شامل سرامیک، کاشی و چینی‌سازی باشد.
- * بامد نظر قرار دادن کلیه مطالب گزارش حاضر و عدم خودگرانی از سوی این شهرستان و همچنین قیاس با سایر مناطق کشور، هیچ توجیهی برای استان شدن منطقه مورد بررسی وجود ندارد.

برنامه‌ریزی و تهیه و تنظیم یک برنامه دراز مدت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی اصولاً به منظور نیل به اهداف مشخص و از پیش تعیین شده در مدتی مشخص و با استفاده از مجموعه امکانات فیزیکی، مالی و انسانی می‌باشد. در این راستا شناخت صحیح و دقیق وضع موجود، فراهم سازی و تجهیز امکانات سازمانی و اداری، ارائه روش‌های اجرایی با اهداف و نیازهای برنامه و همچنین ارزشیابی بهتر فعالیت‌ها، از جمله عناصر و عواملی هستند که قادرند برنامه‌ریزان و مجریان را در جهت دسترسی به اهداف هدایت نموده یا منحرف سازند.

استان فارس در جنوب ایران بین مدارهای ۲° و ۲۷° تا ۴۲° و ۳۱° عرض شمالی و ۴۲° و ۵۰° تا ۵۵° طولی شرقی از نصف النهار مبدأ واقع شده است. این استان از جنوب به استان هرمزگان، از شرق به استان کرمان، از شمال به استان‌های اصفهان و یزد و از غرب به استان‌های بوشهر و کهگیلویه و بویراحمد محدود است. وسعت استان در حدود ۱۳۳ هزار کیلومتر مربع می‌باشد که تقریباً ۸/۱ درصد از مساحت کشور را شامل می‌شود. این استان به واسطه نزدیکی به خلیج فارس و دسترسی به آب‌های آزاد از اهمیت سوق‌الجیشی و جغرافیایی برخوردار است.

فارس ناحیه پهناور و کوهستانی است که ارتفاعات آن دنباله رشته کوه‌های زاگرس می‌باشد و به طور کلی جهت کوه‌های فارس از شمال غربی به جنوب شرقی است. در این استان می‌توان سه نوع آب و هوا مشاهده کرد: آب و هوای کوهستانی با زمستان‌های سرد و پربرف و باران و تابستان‌های معتدل در شمال و شمال غربی، زمستان‌های معتدل و تابستان‌های بسیار گرم در جنوب و جنوب شرقی، زمستان‌های معتدل و بارانی و تابستان‌های گرم و خشک در نواحی مرکزی.

این استان از لحاظ منابع آبی غنی است و رودهای مهم آن عبارتند از: رود کر، دالکی، فیروزآباد، قره‌آغاج، فهلیان و دریاچه‌های دائمی آن بختگان، مهارلو و پریشان (فامور) است.

این استان به علت وسعت و در نتیجه تنوع آب و هوایی دارای سه نوع پوشش گیاهی است: ۱- پوشش گیاهی استپی ۲- پوشش گیاهی نیم استپی ۳- پوشش گیاهی جنگلی. وسعت کل مراتع استان برابر با ۸۶۰۰۰۰۰ هکتار است که ۵۶/۹ درصد از مساحت استان را شامل می‌شود.

جمعیت استان فارس طبق سرشماری سال ۱۳۶۵، بیش از ۳/۲ میلیون نفر بوده که این رقم در سال ۱۳۷۰ به ۳/۵۴ میلیون نفر رسیده است. نرخ رشد جمعیت در خلال این مدت، حدود ۳/۵ درصد بوده است.

بر اساس آخرین تقسیمات کشوری، این استان دارای ۱۴ شهرستان بوده و مرکز آن شهر شیراز می‌باشد، شهرهای دیگر استان فارس عبارتند از: مرودشت، آباد، سپیدان، اقلید، لار، کازرون، جهرم، فیروزآباد، نیریز، فسا، داراب، نورآباد ممسنی و استهبان.

زبان اکثر ساکنان استان، فارسی است، ولی عده‌ای نیز به زبان‌های ترکی، لری، عبری ارمنی و آشوری تکلم می‌کنند.

استان فارس از آنجا که از دیرباز محل زندگی اقوام مختلفی چون آریایی‌ها، سامی‌ها و ترک‌ها بوده است، دارای ویژگی‌های فرهنگی مختلفی می‌باشد و هر کدام از ایلات و عشایر، آداب و رسوم مخصوص به خود

دارند. ولی با این وجود مذهب، زیر بنا و هماهنگ کننده ویژگی های اجتماعی و فرهنگی جوامع استان است. مردم این استان از گذشته ای دور تا کنون به داشتن روح بلند و مکارم اخلاقی معروف بوده اند، عظیم ترین و با شکوه ترین آثار تاریخی کشور را می توان در این منطقه یافت که تعدادی از آنها عبارتند از: تخت جمشید، پاسارگاد، نقش رستم، شهر تاریخی نیشابور و ...

نزدیک به نیمی از جمعیت این استان به کشاورزی اشتغال دارند و مهمترین محصولات کشاورزی آن عبارتند از: غلات، حبوبات، محصولات جالیزی و نباتات صنعتی و انواع میوه ها. مهمترین غله استان فارس گندم است که از لحاظ میزان تولید این محصول، این استان رکورد دار کشور محسوب می شود.

در حدود $\frac{1}{4}$ از جمعیت این استان در بخش صنعت مشغول فعالیت اند. صنایع این استان بیشتر در زمینه صنایع شیمیایی، ریسندگی، غذایی، الکتریکی و الکترونیکی است، همچنین در شهر شیراز یک پالایشگاه نفت وجود دارد.

اعتبارات اختصاص یافته در برنامه پنج ساله اول (۷۲-۱۳۶۸) به این استان برای اجرای پروژه های عمرانی بالغ بر ۳۲۱۳۸۷ میلیون ریال بوده است. تولید ناخالص داخلی استان فارس در طول برنامه اول به طور متوسط $\frac{9}{2}$ درصد رشد داشته و تولید سرانه استان از ۱۴۹ هزار ریال به ۱۶۵ هزار ریال افزایش پیدا کرده است.

فصل اول: مطالعات طبیعی و جغرافیایی

موقعیت، محدوده و وسعت

شهرستان آباد در شمال استان فارس و در محدوده جغرافیایی ۵۱ درجه و ۴۰ دقیقه تا ۴۵ درجه و ۲۱ دقیقه طول شرقی و ۲۹ درجه و ۲۶ دقیقه تا ۳۶ درجه و ۴۵ دقیقه عرض شمالی قرار گرفته است و از شمال به اصفهان از غرب به استان چهارمحال بختیاری و از جنوب به شهرستان های اقلید و مرودشت و از شرق به استان یزد محدود است و وسعت آن ۱۳۳۷۰ کیلومتر مربع می باشد، یعنی $\frac{10}{7}$ درصد از مساحت استان فارس را به خود اختصاص داده و از این حیث، دومین شهرستان استان است.

زمین شناسی

فلات ها و سطوح قدیمی اراضی که وسعت نسبتاً زیادی از منطقه آباد را فرا گرفته اند از آبرفت های قدیمی دوران چهارم تشکیل شده اند. قسمتی از این فلات ها در سابق، کف دریاچه های کم عمق را تشکیل می داده که با خشک شدن دریاچه، حالت کویری پیدا نموده اند. آبرفت های دامنه ای دریایی تپه ها با شیب ملایم به طرف دشت گسترده شده است. به طور کلی این آبرفت ها در اطراف کوه ها و تپه ها با ذرات درشت و در قسمت مرکزی با ذرات ریز تر ظاهر می شوند. رسوبات رویی «پالئوزوئیک» در شمال و شمال شرقی آباد شامل سنگ های شنی و Slales می باشد.

ناحیه «آباد، سورمق و ده بید» که از نظر زمین شناسی با ایران مرکزی شباهت کاملی دارند، بلافاصله در شمال شکستگی بزرگ زاگرس بین اصفهان و شیراز قرار گرفته اند، کوه ها در این ناحیه مثل کوه های زاگرس دارای روند شمال غربی - جنوب شرقی هستند و این ناحیه را به دو قسمت شمال شرقی و جنوب غربی

تقسیم می‌کنند؛ زیرا از نظر زمین‌شناسی کاملاً با هم متفاوت هستند.

الف - قسمت شمال شرق: قدیمی‌ترین سنگ‌های این قسمت از حدود ۸۲۰ متر سنگ‌های آهکی که متعلق به سکوهای «آدیتفسکین» و «گواد لوبین» می‌باشند تشکیل شده و روی آنها ۳۳۴ متر سنگ‌های آهکی و «مارن» و بر روی آنها متجاوز از ۷۷۹ متر «دولومیت» دیده می‌شود که احتمالاً به «تریاس» بالایی تعلق دارند. یک حرکت تکتونیکی شدید بعد از رسوب «دولومیت‌ها» اتفاق افتاده است. سنگ‌های ژوراسیک در اینجا دیده نشده و آهک «الیگوموسن» با ضخامتی متجاوز از ۱۸۵ متر که «کنگلو مرای» درشت دانه در پایه آن دیده می‌شود که با دگرشیب زاویه‌ای بر روی طبقات قدیمی تر رسوب کرده است.

سنگ‌های آتشفشانی این قسمت محدود است به مقداری از سنگ‌های «آندزیتی ریولیتی»، «بازالتی» و «توف» که شباهت زیادی به «اسپلیت کراتوفیر» دارد و فقط در قسمت زیرین «تریاس» بالا دیده می‌شود. اولین حرکت کوهزایی در اواخر دوره «تریاس» و شدیدترین حرکت احتمالاً حرکات بعد از «پلیوسن» بوده که فرم تکتونیکی موجود این ناحیه را به وجود آورده است، «رخمونی» از سنگ‌های دگرگون شده در اثر فشارهای شدید مربوط به حرکات تکتونیکی «آسین» نشان می‌دهد که تمام این قسمت به سمت جنوب غربی فشرده شده است.

ب - قسمت جنوبی غربی: در این قسمت که بین گسل عمیق اصلی ناحیه و شکستگی زاگرس قرار می‌گیرد، قدیمی‌ترین سنگ‌ها از یک سری دگرگون شده قدیمی که احتمالاً پی سنگ‌های قدیمی «پراکامبرین» می‌باشد تشکیل شده است. فقدان سنگ‌های دوران اول و «تریاس»، به احتمال نزدیک به یقین در نتیجه خارج از آب بودن و عدم رسوب سنگ‌ها بوده است نه در اثر فرسایش. این سنگ‌های دگرگونی «پراکامبرین» برای اوئین بار در «ژوراسیک» به زیر آب فرو رفته و رسوبات «ژوراسیک» با ضخامتی در حدود ۴۰۰ تا ۴۵۰ متر از ماسه سنگ و شیل و در قسمت‌های زیرین در حدود ۸۲۵ تا ۹۲۵ متر از ماسه سنگ‌های «آهکی - کنگلو مرایی» و مرجانی و بالاخره «مارن» در قسمت‌های بالایی روی آنها رسوب کرده‌اند. سنگ‌های آهکی «الیگوموسن» که مشخصه پیشروی آب دریا در این قسمت است، دیده می‌شود. یک «کنگلو مرای» دانه درشت که شباهت زیادی به «کنگلو مرای پلیوسن» زاگرس و البرز مرکزی دارد در این قسمت دیده می‌شود که سن آن جوان‌تر از «میوسن» می‌باشد. اثری از فعالیت‌های آتشفشانی در این قسمت دیده نمی‌شود و سنگ‌های آذرین درونی به بعضی از «رخمون‌های دایک مانند» از سنگ‌های «دیورینی» محدودند که در شکستگی درزه‌های سنگ‌های خرد شده «ژوراسیک» و سنگ‌های قدیمی دگرگون شده نفوذ کرده‌اند. شواهدی برای اثبات فعالیت‌های کوهزایی در دوران‌های دوم و سوم وجود دارد که احتمالاً شدیدترین آنها که قسمت شمالی شکستگی اصلی زاگرس را بالا آورده و گسل‌های متعددی را به وجود آورده است، مربوط به بعد از «پلیوسن» می‌باشد.

زلزله خیزی

گسل‌هایی با زاویه عمیق معکوس در منطقه، شامل گسل‌های اصلی زاگرس که گسل‌های اصلی خطرناک در دو طرف این گسل اصلی قرار دارند. در امتداد حرکت از طرف غرب به شرق، رفته رفته از اهمیت گسل‌ها کاسته می‌شود، به طوری که در ناحیه آباده گسل‌های زمینی از نوع گسل‌های معمولی بوده و بدون علامت مشخص می‌شوند. همین‌طور از نظر عمق کانون‌های زلزله، بیشتر کانون‌های اصلی در سمت غرب گسل

قرار گرفته و ناحیه آبا‌ده در شرق این گسل اصلی قرار دارد. از نظر قدرت زلزله در منطقه مورد مطالعه، تاکنون هیچ نوع علامتی که دلیل بر وقوع زلزله شدید در منطقه باشد به ثبت نرسیده است، اما وجود زلزله‌های با شدت ۵الی ۶ ریشتر در این منطقه، زیاد اتفاق افتاده است.

ناهمواری‌ها

این شهرستان جزء مناطق مرتفع استان فارس به شمار رفته و دو قسمت کوهستانی و دشت در این شهرستان از یکدیگر متمایزند. کوه‌ها اغلب در همان امتداد عمومی کوه‌های زاگرس بوده و مهمترین آنها عبارتند از: الف - رشته کوه شگفت: این رشته کوه در ۲۷ کیلومتری جنوب شرقی ده بید و در غرب روستای جشنیان امتداد یافته و دهستان بوانات را از دهستان قنقری جدا می‌سازد، بلندترین نقطه آن ۳۳۳۳ متر از سطح دریا ارتفاع دارد.

ب - رشته کوه آب دراز: در ۳۶ کیلومتری شرق ایزدخواست با ارتفاع ۳۴۵۰ متر قرار گرفته است. این رشته کوه از شمال غربی به کوه آینه قبری و از جنوب شرقی به کوه‌های بید بذاجی و چهارطاق متصل می‌شود. ج - کوه سفید: در ۵۸ کیلومتری جنوب شرقی ده بید با ارتفاع ۲۹۵۰ متر از سطح دریا قرار گرفته و از شمال غربی به کوه تاش رستم متصل است.

در حد فاصل رشته کوه‌های شمالی و جنوبی، دشت‌های نسبتاً وسیع و همواری به نام‌های آبا‌ده و نجف‌آباد و سورمق وجود دارد که بزرگترین آنها دشت آبا‌ده است که ۱۲۰ کیلومتر طول و ۳۰ کیلومتر عرض دارد و مرکز تجمع آبادی‌ها و محل کشاورزی و دامپروری شهرستان آبا‌ده است.

اقلیم

شهرستان آبا‌ده دارای آب‌وهوایی نیمه بیابانی است. این منطقه دارای زمستان‌های معتدل و بارانی و تابستان‌های گرم و خشک است. باده‌ها در اکثر فصول در وزش بوده و جهت غالب آنها از جنوب غربی به طرف شمال شرقی است. منطقه مورد مطالعه از نظر میزان بارندگی سالیانه فقیر بوده و ۴الی ۵ ماه، آن هم در روزهای معدودی بارندگی دارد.

جدول ۱- اوضاع جوی گزارش شده از ایستگاه آباده به تفکیک ماه (۱۳۷۳)

ماه	روزهای یخبندان	درجه حرارت (سانتیگراد)					میزان بارندگی (میلیمتر)	حداکثر بارندگی (در یک روز) (میلیمتر)
		معدل	معدل	حداکثر	حداقل	متوسط		
		حداکثر	حداقل	مطلق	مطلق			
فروردین	۱	۱۸/۳	۴/۳	۲۲/۲	-۰/۴	۱۱/۳	۲۸/۸	
اردیبهشت	۰	۲۴/۴	۹/۸	۲۷/۸	۴/۴	۱۷/۱	۴/۷	
خرداد	۰	۳۰/۵	۱۳/۲	۳۳/۸	۹/۸	۲۱/۹	۰۰۰	
تیر	۰	۳۴/۸	۱۷/۸	۳۸/۰	۱۰/۴	۲۶/۳	۰۰۰	
مرداد	۰	۳۶/۲	۱۸/۰	۳۸/۴	۱۳/۰	۲۷/۱	۰۰۰	
شهریور	۰	۲۸/۶	۱۱/۲	۳۴/۰	۳/۰	۱۹/۹	۰۰۰	
مهر	۱	۲۱/۰	۵/۰	۲۶/۲	-۰/۲	۱۳/۰	۸/۶	
آبان	۴	۱۸/۰	۴/۰	۲۱/۶	-۲/۶	۱۰/۵	۴۸/۶	
آذر	۱۲	۱۱/۵	۰/۰	۱۸/۴	-۱۱/۴	۵/۸	۴۱/۸	
دی	۲۳	۱۰/۷	-۲/۲	۱۵/۲	-۹/۶	۴/۳	۱۶/۵	
بهمن	۲۱	۱۰/۹	-۲/۱	۱۴/۲	-۷/۲	۴/۴	۲۰/۶	
اسفند	۱۹	۱۴/۲	-۰/۸	۱۶/۴	-۸/۰	۶/۷	۱۸/۶	

الف - میزان بارندگی سالیانه: همانگونه که در جدول شماره ۱ نشان داده شده است، در سال ۱۳۷۳ میزان بارندگی سالیانه شهرستان آباده ۱۸۸ میلیمتر بوده که حداکثر بارندگی در این سال ۴۸/۶ میلیمتر در ماه آبان و حداقل آن ۴/۷ میلیمتر در اردیبهشت ماه گزارش شده است.

ب - دما: معدل حداکثر و حداقل مطلق دما و.. در جدول شماره ۱ آورده شده است، معدل حداقل دما ۲/۲- درجه سانتیگراد در دی ماه و معدل حداکثر دما ۱۸ درجه سانتیگراد در مرداد ماه بوده است. همچنین حداکثر مطلق دما ۳۸/۴ درجه سانتیگراد و حداقل مطلق دما ۱۱/۴- درجه سانتیگراد به ترتیب در ماه‌های مرداد و آذر بوده است. یعنی این شهرستان اختلاف درجه‌ای بیش از ۴۹ درجه سانتیگراد بین روزهای سرد و گرم خود دارد. روزهای یخبندان در سال ۱۳۷۳، ۸۳ روز بوده است.

شهرستان آباده از نظر اقلیمی با توجه به اقلیم نمای کوپن^۱ در گروه اقلیمی معتدل مرطوب قرار می‌گیرد. باید افزود که بخش‌هایی از این شهرستان که در مجاور نواحی کویری هستند در گروه اقلیمی خشک قرار دارند.

منابع آب شهرستان آباده

الف - منابع سطحی: بخش بزرگی از مساحت این شهرستان در حوضه آبریز گاوخونی و بخش کوچکی از آن در حوضه آبریز بختگان قرار گرفته و فاقد دریاچه دائمی است و منابع سطحی آب موجود شهرستان

۱. تقسیم بندی اقلیمی کوپن در کتاب‌های جغرافیای اقلیمی و آب و هواشناسی به تفصیل تشریح شده است.

عبارتند از:

- رودخانه رحیمی ایزد خواست: این رودخانه پس از سرچشمه گرفتن از کوه‌های شرقی، وارد دشت اسفنداران می‌شود و ضمن تأمین بخشی از آب کشاورزی مورد نیاز روستای ایزد خواست و زهکشی دشت اسفنداران و نجف آباد به باتلاق گاوخونی می‌ریزد. آب این رودخانه در ماه‌های آذر تا اسفند که ماه‌های بارندگی منطقه هستند افزایش یافته و روند آبدهی در دیگر ماه‌های سال تقریباً ثابت می‌ماند.

- مسیل آباه: جریان‌های ایجاد شده که از رگبارها و مازاد چشمه محمد رسول الله اقلید تشکیل شده است. پس از وارد شدن به دشت آباه با مسیل آباه یکی شده و از تنگه‌ای به نام گاشار خارج می‌گردد و وارد دشت ابرکوه شده و سرانجام به نمکزار ابرکوه می‌ریزد. این مسیل تنها در فصل زمستان پس از بارندگی‌های شدید و در اواسط بهار به هنگام ذوب برف‌ها جریان دارد. امکانات توسعه منابع آب در این زیر حوضه برای شهرستان آباه بسیار محدود است.

ب - منابع زیرزمینی: آبرفت‌های موجود در نقاط گوناگون دشت آباه از نظر ذخیره آب زیرزمینی، خاصیت‌های متفاوتی دارد. در نواحی شمالی دشت آباه، ضخامت کم (بین ۵ تا ۲۵ متر) و از جنس دانه ریز بوده و سنگ کف آنها اغلب رسی و مازنی است. چاه‌های حفر شده در این ناحیه از آبدهی ناچیزی برخوردارند.

در قسمت‌های جنوبی دشت آباه چندین مخروطه افکنه تشکیل شده که ضخامت آبرفت‌ها در آنها به ۱۰۰ متر می‌رسد. آبرفت‌ها نسبتاً دانه درشت بوده و سنگ کف این ناحیه از شیل‌های دوره «ژوراسیک» می‌باشد. چاه‌ها و قنات‌های حفر شده در این دشت با توجه به نزدیکی یا دوری از شکستگی‌های موجود، آبدهی متغیری دارند. عمق دسترسی به سفره‌های آب زیر زمینی در نواحی مختلف دشت متفاوت بوده و بین ۲/۵ تا ۴۰ متر تغییر می‌کند. برداشت از این منابع توسط چشمه‌ها، قنات‌ها و چاه‌ها انجام می‌گیرد.

- چشمه‌ها: در شهرستان آباه تعداد ۱۶ چشمه وجود دارد که متوسط «دبی» آنها حدود ۲۸ لیتر در ثانیه است.
- قنات‌ها: کل قنات‌های این شهرستان بالغ بر ۱۴۳ رشته است که متوسط دبی آنها برابر ۳۳/۵ لیتر در ثانیه می‌باشد. از سال ۱۳۶۲ طرح تأمین آب زراعی و احیای قنات در ۹ شهرستان استان فارس توسط اداره کشاورزی در دست اجرا بوده که احیای قنات زیر در شهرستان آباه مدنظر قرار گرفته است: صفی آباد، ده عرب، فخرآباد، قاسم آباد، حشیر، اسد آباد سفلی، جنت آباد، ایزد خواست، امیرآباد، شمشک، باغ سیاه، جمال آباد، بجو و چنار.

- چاه‌ها: در حال حاضر در منطقه آباه، ۹۴ حلقه چاه عمیق وجود دارد که متوسط دبی آن ۲۴ لیتر در ثانیه است. همچنین از ۶۵۸ حلقه چاه نیمه عمیق، در هر ثانیه ۱۸/۷ لیتر آب استحصال می‌شود.

به طور کلی منابع آب منطقه آباه بسیار محدود بوده و همه ساله از میزان آبدهی روش‌های سنتی (قنات) کاسته می‌شود. سفره‌های آب‌های زیرزمینی در عمق ۲۰ الی ۳۰ متری سطح زمین قرار داشته و جهت کلی جریان آنها از جنوب و غرب به شمال و شرق دشت آباه است. به عبارت دیگر، از سمت صفاد و ارتفاعات جنوب تغذیه شده و در نهایت مازاد آب‌های زیرزمینی دشت از دهانه فرآوه وارد دشت ابرکوه می‌شود. بیلان دشت با توجه به میزان برداشت از منابع آب زیرزمینی و میزان تغذیه، حفر هر گونه چاه جدید با محدودیت همراه است.

بررسی خاک شناسی

الف - نوع خاک: با استناد به نقشه و کتاب خاک های ایران، خاک های منطقه به شرح ذیل طبقه بندی می شوند:
- خاک های دشت ها و دره ها: این خاک ها شامل خاک های رسوبی با بافت درشت و خاک های «گاو و یال» و «ریگو سل» می باشند.

- خاک فلات ها: این خاک ها عبارتند از: خاک های «سبز وزم» و خاک های «برون».

- خاک های تپه ماهور و کوهستانی: شامل خاک های «لیتوسل آهکی» و «سبز وزم» در نواحی بیابانی و خاک های «لیتوسل آهکی» و «برون» در نواحی کوهستانی است.

ب - استعداد خاک: خاک های این منطقه بیشتر خاک های ناری بوده و مراحل تکامل خاک را به دلیل شرایط جوی و آب و هوایی طی نکرده اند. با بررسی نقشه استعداد خاک های ایران نتیجه می گیریم که به طور کلی خاک های آباده به دلیل قشر کم خاک و ناهمواری های زیاد از نظر جذب آب مورد نیاز زراعی دارای محدودیت است. خاک های این منطقه تقریباً نفوذ ناپذیر بوده و در یک نگاه کلی، مناطق پستی که قدرت نگهداری و جذب آب داشته اند محل شکل گیری آبادی ها شده اند.

منابع طبیعی

الف - پوشش گیاهی: شهرستان آباده با ۱۳۳۷۰۸۰ هکتار مساحت در محدوده جغرافیایی حوضه های آبریز بختگان و گاو خونی قرار دارد. پوششی گیاهی منطقه آباده را جامعه «استپی درمنه» و «گون» تشکیل داده و قسمت هایی را نیز جامعه بادام کوهی در برگرفته و قطعات کوچک تری را جامعه «بنه» (سقز) و جامعه شور و نمکزار می پوشاند.

ب - مراتع: مراتع منطقه آباده از نوع متوسط تا فقیر بوده و حدود ۱۶ درصد در هکتار پوشش دارد که قابلیت برداشت حدود ۳۲۰ کیلوگرم علوفه خشک در این مراتع وجود دارد. میزان ظرفیت واحد دامی این مراتع یک رأس میش یا بز بالغ است. به دلیل چرای زود رس، بوته کنی و تبدیل شدن مراتع به زمین های کشاورزی، مقدار زیادی از مراتع از چرخه تولید علوفه خارج شده است و مراتع باقی مانده نیز عمدتاً سیر قهقرایی را طی می کنند. از بین رفتن مراتع نیز باعث فرسایش شدید خاک شده است. از مجموع مراتع، ۴/۶ درصد دارای وضعیت متوسط، ۶۲/۸ درصد فقیر و ۳۲/۶ درصد دارای وضعیت خیلی فقیر می باشد.

بیشترین گستردگی مربوط به تیپ گیاهی «درمنه» و «گون» با مساحت ۱۵۱۶۶۲ هکتار است که ۳۵ درصد از کل مساحت مراتع شهرستان آباده را تشکیل می دهد، که از غرب تا شمال غربی و از جنوب تا جنوب غربی و تمامی منطقه کوهستانی و دشت های واقع در این محدوده را در بر می گیرد.

جدول ۲- وضعیت و مساحت انواع تپ‌های گیاهی واقع در شهرستان آباد

درصد	ظرفیت چرا واحد دامی درسال	کل تولید قابل برداشت (تن)	تولید قابل کیلوگرم در (هکتار)	تولید بالفعل کیلوگرم در (هکتار)	مساحت		وضعیت	نام تپ
					درصد	میزان (هکتار)		
۱۰۰	۱۳۱۰۶۷/۲	۹۶۴۰۹/۱	۶۱	۱۳۳/۲	۱۰۰	۵۸۰۶۳۵		جمع کل
۲۲.۵	۲۶۷۷۶/۶	۱۹۵۴۶/۹	۵۵	۱۲۰	۲۲.۵	۳۵۵۶۵۷	خیلی فقیر	درمنه
۷.۸	۳۸۶۳/۸	۲۸۲۰/۵	۲۲/۹	۵۰	۷.۸	۱۲۳۱۶۸	خیلی فقیر	گون، نوآ، جاروب
۳۵	۵۱۹۱۶/۷	۳۷۸۹۹/۲	۶۸/۷	۱۵۰	۳۷/۹	۵۵۱۶۶۲	فقیر	درمنه، گون، نوآ
۱۳.۱	۱۹۴۹۳/۷	۱۴۲۳۰/۴	۶۸/۷	۱۵۰	۱۳/۱	۲۰۷۱۳۸	فقیر	درمنه، گون، ارژن
۷.۱	۹۸۴۴/۲	۷۱۸۶/۲	۶۴/۱	۱۴۰	۷/۱	۱۱۲۰۷۵	فقیر	گون، جاروب، نوآ
۴.۳	۳۸۷۹/۶	۲۸۳۲/۱	۴۱/۲	۹۰	۴.۳	۶۸۷۰۷	فقیر	قیچ، گون، درمنه
۲.۳	۱۱۴۷/۳	۸۳۷/۶	۲۲/۹	۵۰	۲/۳	۳۶۵۷۵	خیلی فقیر	شوره، گر، آترپکس
۲.۱	۳۷۰۴/۱	۲۷۰۴	۸۲/۴	۱۸۰	۲/۱	۳۲۸۰۰	فقیر	درمنه، گون، جاشیر
۱.۲	۱۷۰۳/۵	۱۲۴۲/۸	۶۴/۱	۱۴۰	۱/۲	۱۹۳۸۳	فقیر	گون، آبنوس، بادام کوهی
۲/۴	۵۹۳۶/۷	۴۳۳۳/۸	۱۱۴/۵	۲۵۰	۲/۴	۳۷۸۵۰	متوسط	بنه، ارژن، کیگم
۱	۱۸۴۵/۱	۱۳۴۶/۹	۸۲/۴	۱۸۰	۱	۱۶۳۳۸	متوسط	گون، ارژن، مورد آغاجی
۰/۸	۱۰۷۹/۳	۷۸۷/۹	۶۴/۱	۱۳۰	۰/۸	۱۲۲۸۸	متوسط	بادام کوهی، گون، کیگم
۰/۴	۸۷۷/۶	۶۴۰/۷	۹۱/۶	۲۰۰	۰/۵	۶۹۹۴	متوسط	بنه، بادام کوهی، کیگم

همان‌طور که از جدول ۲ استنباط می‌شود، میزان تولید علوفه قابل برداشت کل مراتع شهرستان، رقمی در حدود ۹۶،۴۰۹ تن می‌باشد که پاسخگوی نیاز سالانه خوراک ۱،۳۲۰،۶۷۲ واحد دامی است. از آنجا که دیگر منابع خوراک دام این شهرستان نیز تنها برای تغذیه اصولی ۴۵۰،۲۲۳ واحد دامی از ۱۶۲۰،۴۸۶ واحد دامی موجود کافی است. بنابراین، ۱۰۳۸۱۹۶ واحد دامی اضافی شهرستان، تعادل دام و ظرفیت مراتع را به هم زده و بر شدت تخریب مراتع می‌افزاید.

جدول ۳- وسعت و کیفیت جنگل‌ها و مراتع شهرستان آباد

شرح	وسعت جنگل‌ها (مراتع مشجر) هکتار		وسعت مراتع غیر مشجر (هکتار)		مجموع مراتع قابل بهره‌برداری	مساحت مناطق بیابانی (هکتار)	وسعت مراتع تخریب یافته
	-	۱۱۰۰۰۰	۶۷۶۴۹	۴۷۹۴۲۷			
شهرستان آباد در صد نسبت به کل استان	-	۱۱۰۰۰۰	۶۷۶۴۹	۴۷۹۴۲۷	۱۵۸۰۶۳۵	۲۵۰۰۰۰	۱۸۲۷۹۶
					۱۸/۴	۲۰۸۳	۹/۸۷

فصل دوم: مطالعات خصوصیات تاریخی، فرهنگی و اجتماعی

منطقه آباد (شامل آباد، و حوضه نفوذ آن) در طول تاریخ، همان‌گونه که ناظر بر تغییرات و دگرگونی‌های تاریخی ناشی از کشمکش‌های قومی و ایلغاری سالیان متمادی بوده، از تمدن‌های غنی و پرثمر مناطق

اطراف خود یعنی یزد، اصفهان، شیراز و کرمان نیز متأثر شده است. آباده از نظر تاریخی و فرهنگی در چهار راه تاریخ قرار داشته و همواره تیزهوشی مردمان اصفهان، صفای طینت ساکنان شیراز، سخت کوشی یزدی و مقاومت و قناعت کرمانی در شخصیت مردمانش تجلی نموده است و مردم این سرزمین به حق، آیین تمام نمایی از خصوصیات بارز تمدن‌های تاریخی اطراف خود هستند.

وجه تسمیه

«آباده» واژه‌ای است فارسی به اسم خاص که معمولاً «ه» ی آن تلفظ نمی‌شود و از واژه پهلوی «آپاتیه» به معنای دایر، معمور، مسکون و پرجمعیت و کشت و زرع شده اخذ گردیده است. و از این جاست که «ه» ی مکان به آخر آباد اضافه شده است و محل آبادانی را می‌رساند. در زمان قاجاریه برای مشخص تر شدن این منطقه، لفظ «اقلید» به آن اضافه شد که با گسترش راه‌های ارتباطی و اهمیت یافتن منطقه آباده، از آغاز این قرن واژه «اقلید» از پسوند آن حذف شد.

تاریخ و علل پیدایش شهر

با استناد به نتایج حاصل از کاوش تل‌ها و تپه‌های تاریخی ثبت شده در اطراف شهر آباده، آثار زندگی و فرهنگ آن به پیش از هزاره اول قبل از میلاد مسیح می‌رسد. اگر چه منطقه آباده در طول زمان - چه قبل از تاریخ و چه قبل یا بعد از اسلام - محل استقرار قبایل و مردمان مختلفی بوده است، اما شاید اولاً به علت فقدان امکانات جغرافیایی و طبیعی و منابع آب، و ثانیاً وجود امکانات بیشتر جغرافیایی و طبیعی در نواحی همجوار مانند اصفهان، شیراز، کرمان و یزد نتوانسته پیشرفت قابل ملاحظه‌ای کند.

آباده اگر چه از پایتخت‌ها و مراکز ایالت‌ها نبوده، ولی همواره دارای موقعیت ویژه‌ای بوده است. کتاب «حدودالعالم» که در سال ۳۲۷ هجری قمری تألیف شده است، آباده را چنین توصیف می‌کند: «آباده... میان اصطخر و کرمان منزل کاروان و چاه‌های با نعمت بسیار». پس بر اساس نوشته‌های این کتاب، آباده از یک هزار سال پیش تاکنون واقعیت جغرافیایی داشته است.

الف - رویدادهای تاریخی منطقه آباده: در طول تاریخ، رخدادها و رویدادهای فراوانی روی داده است که مهم‌ترین آنها عبارتند از:

- حمله لشکر «محمود افغان» به شهر آباده و تسخیر آن در هنگام رفتن به سوی اصفهان در سال ۱۱۳۴ ه.ق.
- اقامت «شاه اسماعیل سوم» در سال ۱۱۷۹ ه.ق.
- قتل «زکیخان زند» در تپه زکیخانی در ایزدخواست.

- جنگ‌های «لطفعلی خان زند» و «آقا محمد خان قاجار» و تخریب شدن تمامی آثار باستانی شهر.

- قیام یکی از فرزندان «شاه اسماعیل سوم» به نام «حیدر میرزا» علیه «آقا محمد خان قاجار».

- جنگ «باباخان» (فتحلی شاه) والی فارس با «حسین علی میرزا فرمان‌فرما» در بین آباده و شوگلستان.

- وقوع جنگ آباده در شهر آباده در سال ۱۳۳۶ ه.ق بین قشون انگلیسی و نیروهای عشایر منطقه.

ب - علل گسترش شهر: شهر آباده در روزگار صفویان کوچک بود و یکی از شاهزادگان صفوی به نام «ابوتراب میرزا» که همیشه بیمار بود، برای تغییر آب و هوا در این روستا مسکن گزید و نخستین بنای

معروف به نام «حله شیرازی یا شیرازه» برای سکونت این شاهزاده ساخته شد و از این زمان به بعد بود که آباده رو به آبادانی گذاشت.

ترقی و توسعه آباده تقریباً از ۲۰۰ کتاب پیش آغاز شده است و در دوران «نادر» و «کریم خان» تحت عنوان «قنعه آباده» از آن نام برده شده است. در کتاب «نزهت القلوب» «حمدالله مستوفی» آمده است: «آباده شهر کرجکی است با قلعه‌ای استوار و هوایی معتدل دارد و آبش از فیض رود کر است و از آنجا غله وانگور بسیار بوده و مواضع بیشماری از توابع آنجاست»

«کریم خان زند» بعد از پایتخت قرار دادن شیراز، «شاه اسماعیل سوم» نوه «شاه سلطان حسین صفوی» را در این شهر جای داد و به دستور او ساختمان‌هایی در آن ساخته شد. سپس چون راه شیراز - اصفهان از این آبادی می‌گذشت، پیشرفت کرد و رفته رفته به صورت شهری امروزی درآمد.

خصوصیات فرهنگی و اجتماعی

شهرستان آباده علاوه بر شهرها و نقاط جمعیتی اطراف (روستاها) دارای عشایر کوچ رو نیز هست. بنابراین در منطقه آباده می‌توان از عالی‌ترین مظاهر فرهنگی شهری تا بدوی‌ترین عناصر زندگی یک کوچ‌نشین را جستجو و ردیابی کرد. به همین خاطر نیز مردم آباده از نظر فرهنگی و اجتماعی دارای خصوصیات و ویژگی‌های خاص خود هستند.

خصوصیات فرهنگی عشایر منطقه به خصوص در نقاط روستایی کاملاً هویداست. دامداری و دامپروری که از اشتغالات ویژه عشایر می‌باشد یکی از مشاغل عمده روستاییان در حوزه نفوذ شهر آباده به شمار می‌رود. در بهمن و صغاد که مردم بیشتر با عشایر معاشرت می‌کنند، این خصوصیت به وضوح دیده می‌شود. مثلاً در شهر بهمن، شغل اصلی مردم دامداری و دامپروری است.

اقوام تشکیل دهنده ساکنان شهرستان آباده را از نظر مردم شناسی، طوایف «کوچه‌ای» و «پرنده» اصفهان تشکیل می‌دهند که در طول تاریخ در اثر بیلاق و قشلاق کردن عشایر فارس به خصوص با عشایر قشقایی معاشر بوده‌اند. زبان اکثر ساکنان آباده فارسی است و مانند دیگر نقاط فارسی زبان کشور، ادبیات شفاهی این منطقه را داستان‌ها و ترانه‌ها تشکیل می‌دهد.

مشاهیر و بزرگان علم و ادب

در لابه لای تذکره‌ها و کتاب‌ها، شرح حال ۵۱ شاعر و شاعره آباده‌ای ذکر شده است. افزون بر آن، نام و شرح حال تعدادی دانشمند، عالم، ادیب، هنرمند نیز آمده که برای نمونه می‌توان افراد زیر را نام برد. «پورفریدون» (شاعر سده هفتم هجری)، «سقیماآباده‌ای» (شاعر)، «مذنب» (مرثیه سرا)، «بهمنی» (شاعر)، «مددعلی زارع» (شاعر)، «محمد جعفرآباده‌ای» (فقیه) و «حبیب‌الله ذوالفنون» (موسیقیدان).

آثار باستانی و تاریخی

این شهرستان دارای ۱۵۸ اثر باستانی، تاریخی و مذهبی است که مهم‌ترین آنها عبارتند از:

- ۱- تپه کوشک در ۱۵ فرسنگی جنوب آباده که قدمت آن به قبل از میلاد مسیح می‌رسد.
- ۲- نخستین سد قوسی جهان در ۱۰ کیلومتری غرب ایزدخواست.

- ۳- چهار طاق و قلعه ساسانی ایزد خواست.
- ۴- مسجد قدیمی سوریان متعلق به زمان عضدالدوله و پل دوره صفویان سوریان.
- ۵- چهار کاروانسرای دوره صفویه در ایزد خواست، شوگلستان، خان خوره و دهبید.
- ۶- پل و کاروانسرای ایزد خواست متعلق به دوران صفویه (سال ۱۱۱۰ هجری قمری).
- ۷- دو ساختمان کلاه فرنگی و سه کاروانسرا و تیمچه از دوره قاجاریه در آباءه و سورمق.
- ۸- سه کاروانسرای قاجاریه در خان خوره و دهبید.
- ۹- امامزاده حمزه در جنوب شرقی سوریان مربوط به قرن دهم هجری و ...

فصل سوم: مطالعات جمعیتی - اجتماعی

جمعیت از جمله متغیرهای کلانی است که می‌تواند اثرات مستقیم و غیرمستقیمی بر بسیاری از متغیرها و شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی یک منطقه بگذارد. جمع‌آوری اطلاعات و تحلیل داده‌های جمعیتی می‌تواند در تهیه فهرست منابع انسانی مورد نیاز و به دست دادن زمینه و اطلاعات ضروری به منظور شناخت ساختار اقتصادی، اجتماعی و بهداشتی و همچنین تعیین نیازهای اساسی یک جامعه از اهمیت بسزایی برخوردار باشد. به همین دلیل در تدوین و تنظیم برنامه‌های بلند مدت رشد و توسعه کشور، به این متغیر به عنوان یکی از فاکتورهای اساسی در ساختار برنامه توجه خاصی می‌شود.

حجم و رشد جمعیت

مطابق آمار موجود در جدول ۴، جمعیت شهرستان آباءه در سال ۱۳۵۵ برابر ۹۶۰۴۶ نفر بوده که در سال ۱۳۶۵ به ۱۴۰۸۷۵ نفر رسیده است، یعنی رشد سالانه‌ای برابر با ۳/۸ درصد داشته است. یکی از عوامل مؤثر در بالارفتن جمعیت در این مقطع از سرشماری، افزایش میزان باروری و کاهش نسبی نرخ مرگ و میر به ویژه مرگ و میر نوزادان و مهاجرت به این شهرستان بوده است.

از آمارگیری جاری جمعیت در سال ۱۳۷۰ چنین برداشت می‌شود که نرخ رشد کلی جمعیت این شهرستان کاهش یافته است. بر اساس این آمار، جمعیت شهرستان آباءه در دوره پنج‌ساله ۷۰-۱۳۶۵ با میانگین رشد سالانه ۱/۴ درصد افزایش یافته است. این رشد که بسیار پایین‌تر از نرخ رشد کنونی کشور می‌باشد، بیش از آن که ناشی از کاهش باروری در مقطع یاد شده باشد، نشان‌دهنده روند نامتعادل تحولات جمعیتی است که برای آن، توجیه جمعیت‌شناختی نمی‌توان ارائه داد، اما یکی از دلایل کمی رشد واقعی، برگشت مهاجران جنگ تحمیلی بوده است.

چنانچه میانگین رشد سالانه جمعیت این شهرستان در فاصله سال‌های ۷۰-۱۳۵۵ را به عنوان نرخ رشد معقولی در نظر بگیریم، می‌توانیم نتیجه‌گیری کنیم که شهرستان آباءه با نرخ رشد ۳ درصدی در سال افزایش یافته است. این شهرستان در سال ۱۳۷۳ حدود ۱۶۰۶۷۵ نفر جمعیت داشته است و با محاسبه نرخ رشد ۲/۱ درصدی فعلی، در سال ۱۳۷۵ حدود ۱۶۶ هزار نفر جمعیت خواهد داشت.

جدول ۴- تحولات جمعیت و خانوار در شهرستان آبادیه

سال	جمعیت			تعداد خانوار	بعد خانوار	نسبت جنسی	نرخ رشد جمعیت	نرخ رشد خانوار
	جمع	مرد	زن					
۱۳۵۵	۹۶۰۴۶	۴۷۹۹۳	۴۸۰۵۳	۱۹۸۳۷	۴/۸	۱۰۰/۰	۳/۸	۳/۶
۱۳۶۵	۱۴۰۸۷۵	۷۱۹۴۵	۶۸۹۳۰	۲۸۵۶۱	۴/۹	۱۰۴/۰	۱/۴	۲/۹
۱۳۷۰	۱۵۱۴۵۸	۷۸۱۸۲	۷۳۲۷۶	۳۰۴۵۸	۵/۰	۱۰۷/۰		۱/۳

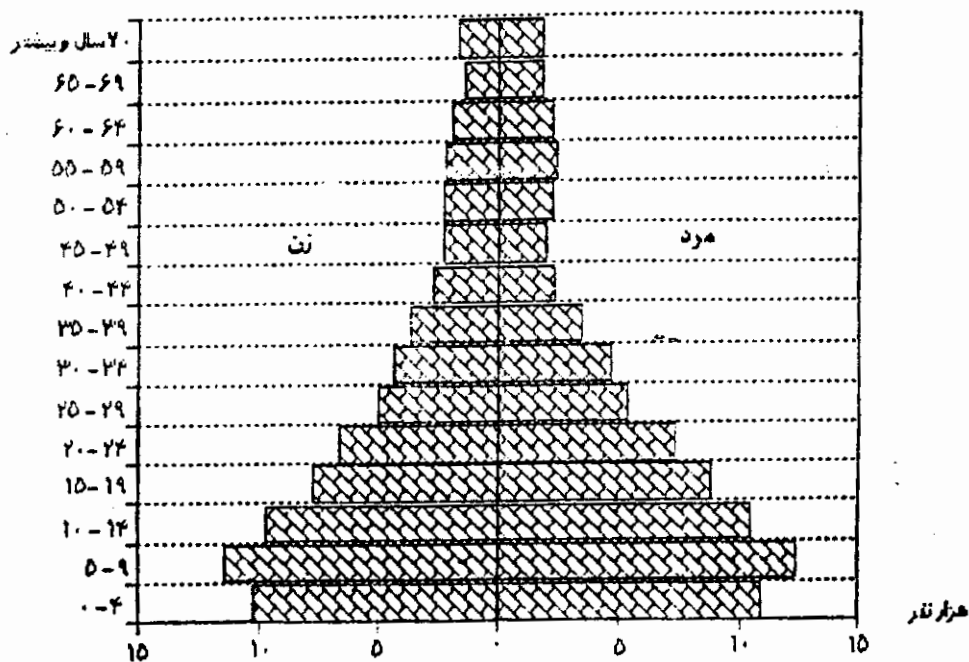
تعداد و بعد خانواده^۱

تعداد خانوار در دوره ۷۰-۱۳۵۵ با افزایش روبه رو بوده و از ۱۹۸۳۷ خانوار در سال ۱۳۵۵ به ۲۸۵۶۱ خانوار در سال ۱۳۶۵ و ۳۰۴۵۸ خانوار در سال ۱۳۷۰ رسیده است. مقایسه نرخ رشد جمعیت و نرخ رشد خانوار در این دوره نشان می دهد که همواره رشد خانوار از رشد جمعیت اندکی کمتر بوده است. به دیگر سخن، افزایش جمعیت در دوره مورد نظر با گسترده تر شدن ابعاد خانوار همراه بوده است. در سال ۱۳۵۵، بعد خانوار در شهرستان آبادیه ۴/۸ نفر بوده و در سال ۱۳۶۰ به ۴/۹ و در سال ۱۳۷۰ به ۵ نفر رسیده است. میانگین رشد جمعیت ۱۵ ساله خانوار در این شهرستان (۷۰-۱۳۵۵) ۲/۹ درصد در سال بوده است.

ساخت سنی و جنسی جمعیت

ساختار سنی و جنسی تأثیر زیادی در برنامه ریزی اقتصادی - اجتماعی موجود و پیش بینی آینده دارد و خود، بازتاب برنامه ریزی های گذشته منطقه است.

هرم سنی جمعیت شهرستان آبادیه در سال ۱۳۷۰

۱. تعداد نفرات یک خانوار را، بعد خانواده می نامند.

الف - ساختار سنی: اگرچه کاهش میزان باروری در سال‌های اخیر تا اندازه‌ای سهم جمعیت در گروه‌های سنی پایین را در شهرستان آباءه کاهش داده، اما این شهرستان همواره از ساختار سنی جوانی برخوردار بوده است. در سال ۱۳۵۵ نزدیک به ۴۵ درصد از جمعیت این شهرستان کمتر از ۱۵ سال سن داشتند و سهم جمعیت ۶۰ ساله و بیشتر از کل جمعیت تنها ۶/۵ درصد بود. در سال ۱۳۷۰ سهم جمعیت کمتر از ۱۵ سال، به ۴۳/۱ درصد کاهش پیدا کرد و ۷/۲ درصد از جمعیت در گروه سنی ۶۰ ساله و بیشتر قرار گرفتند. تردیدی نیست که ساختار سنی جوان جمعیت به برنامه‌های اقتصادی و اجتماعی ویژه‌ای نیازمند است و افزایش بار تکفل در جامعه، افزایش هزینه‌های مصرفی را نیز در بر دارد.

ب - نسبت جنسی: ضریب جنسی در این شهرستان در سال‌های ۱۳۳۵ و ۱۳۴۵ به ترتیب ۱۰۲/۶ و ۱۰۳/۲ بوده است. در سال ۱۳۵۵، نسبت جنسی در شهرستان آباءه برابر با ۱۰۰ نفر بوده که این نشان‌دهنده وضعیت متعادلی است. در سال ۱۳۶۵، این نسبت به ۱۰۴ نفر و در سال ۱۳۷۰ به ۱۰۷ نفر افزایش پیدا کرده است. پایین بودن نسبت جنسی در سال ۱۳۵۵ می‌تواند ناشی از مهاجر فرستی این شهرستان باشد. افزایش این نسبت در سال‌های پس از ۱۳۵۵ و ۱۳۶۵ چنانچه به علت کم شماری تعداد مردان نباشد، بیانگر تغییر انگوی مهاجرت از فردی به خانوادگی است.

پراکندگی جمعیت

ضریب شهر نشینی به علت افزایش مهاجرت از روستا به شهر و تبدیل نقاط روستایی به شهری در شهرستان آباءه افزایش پیدا کرده است. در سال ۱۳۵۵ تنها ۳۱ درصد از جمعیت شهرستان در نقاط شهری (آباءه و صفاد) زندگی می‌کردند، ولی با ایجاد شهرهای جدیدی چون صفاشهر و سوریان، ضریب شهر نشینی در سال ۱۳۶۵ به ۴۶ درصد افزایش پیدا کرد و بر اساس آخرین آمارهای موجود به ۵۲/۶ درصد رسیده است.

جدول ۵- جمعیت نقاط شهری شهرستان آباءه

شرح	۱۳۵۵	۱۳۶۵	۱۳۷۰
جمع کل	۲۹۷۴۹	۶۴۸۳۳	۷۹۶۵۹
آباءه	۲۳۳۸۹	۴۰۹۶۹	۴۴۹۶۷
صفاد	۶۳۶۰	۹۱۴۸	۹۴۶۴
صفاشهر	-	۷۵۷۴	۱۶۵۱۰
سوریان	-	۷۱۴۲	۸۸۱۸

تراکم نسبی جمعیت نیز در ۱۵ سال مورد بررسی (۷۰-۱۳۵۵) روند فزاینده‌ای داشته است. در سال ۱۳۵۵ در هر کیلومتر مربع از مساحت این شهرستان، ۶/۱ نفر زندگی می‌کردند که در سال ۱۳۷۰ به ۱۱/۳ نفر در هر کیلومتر مربع رسیده است. با این وجود، این شهرستان بعد از نیریز کمترین تراکم نسبی جمعیت استان را داراست.

مهاجرت

در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی بر مهاجرت پذیری منطقه افزوده شده است. بر اساس مطالعات انجام شده، میزان مهاجرت پذیری در این سال‌ها را می‌توان ۲ درصد برآورد نمود. بر اساس آمارگیری سال ۱۳۶۵، اکثر واردشدگان به شهرستان آباءه از سایر شهرها و آبادی‌های استان و در درجه دوم از استان خوزستان به دلیل مسائل جنگ تحمیلی و دور بودن این منطقه از اثرات جنگ بوده است.

دین و مذهب

بر اساس سرشماری سال ۱۳۵۵، حدود ۹۸ درصد از مردم این منطقه مسلمان بوده‌اند. این درصد در سال‌های ۱۳۴۵ به ۹۹/۴، ۱۳۵۵ به ۹۹/۳ و در سال‌های ۱۳۶۵ و ۱۳۷۰ به ترتیب به ۹۹/۲ و ۹۹/۷ رسیده است.

سواد

از کل ۱۳۹۳۶۷ نفر جمعیت ۶ ساله و بالاتر ساکن در شهرستان آباءه در سال ۱۳۶۵، تعداد ۸۹۱۲۳ نفر یعنی ۶۳/۹ درصد باسواد بوده‌اند. تعداد باسوادان در سال ۱۳۷۰ به ۹۷۱۶۰ نفر افزایش یافته است که حدود ۷۷/۹ درصد جمعیت ۶ ساله و بالاتر شهرستان را تشکیل می‌دهند. نسبت باسوادان شهری و روستایی در سال ۱۳۷۰ به ترتیب ۸۳/۱ و ۷۲ درصد بوده است.

وقایع چهارگانه

الف - مولید: در سال ۱۳۷۰، تعداد ۴۰۱۹ مورد تولد در شهرستان آباءه به ثبت رسیده است. ۴۴/۳۰ درصد از این وقایع در نقاط شهری و ۵۵/۷ درصد آن در نقاط روستایی گزارش شده است. این آمار، میزان باروری بالای روستاییان را نسبت به شهرها نشان می‌دهد. از بررسی مولید طی سال‌های ۷۰-۱۳۵۵ این نتیجه به دست می‌آید که از سال ۱۳۵۹، تعداد مولید شهرستان به میزان قابل توجهی بالا رفته که این نشانگر تغییرات در طرز تلقی مردم از تعداد فرزندان بعد از پیروزی انقلاب اسلامی است.

جدول ۶- وقایع چهارگانه ثبت شده در شهرستان آباءه - سال ۱۳۷۰

شرح	تعداد				درصد			
	ولادت	فوت	ازدواج	طلاق	ولادت	فوت	ازدواج	طلاق
جمع	۴۰۱۹	۵۷۳	۱۱۳۰	۴۵	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰
شهری	۱۷۸۲	۲۶۸	۴۶۸	۳۲	۴۴/۳	۴۶/۸	۴۱/۴	۷۱/۱
روستایی	۲۲۳۷	۳۰۵	۶۶۲	۱۳	۵۵/۷	۵۳/۲	۵۸/۶	۲۸/۹

مأخذ: آمار نامه استان فارس سال ۱۳۷۰ به نقل از اداره کل ثبت احوال استان فارس

ب - فوت: از جدول شماره ۶ چنین برداشت می‌شود که در سال ۱۳۷۰، از تعداد ۵۷۳ مورد فوت ثبت شده، ۴۶/۸ درصد آن به نقاط شهری و ۵۳/۲ درصد بقیه به نقاط روستایی تعلق داشته است.

ج - ازدواج و طلاق: در سال ۱۳۷۰، تعداد ۱۱۳۰ مورد ازدواج و ۴۵ مورد طلاق در شهرستان آباءه به ثبت

رسیده است. با وجود پایین بودن سهم روستانشینی در این شهرستان، تعداد موارد ازدواج ثبت شده در نقاط روستایی بیشتر از نقاط شهری بوده است. این موضوع خود بر عمومیت ازدواج در نقاط روستایی دلالت دارد و مقایسه آمار طلاق در شهرها و روستاهای این شهرستان نشان می دهد که بیش از ۷۰ درصد طلاق های به ثبت رسیده در این شهرستان، به نقاط شهری اختصاص دارد. این بررسی کوتاه اهمیت ازدواج و مطرود بودن طلاق به ویژه در روستاها را به خوبی نشان می دهد.

جمعیت فعال

در سال ۱۳۷۰ از کل جمعیت شهرستان آباءه، ۴۰۹۱۰ نفر را جمعیت فعال تشکیل می دادند. ۲۲۴۵۹ نفر از این جمعیت در نقاط شهری و ۱۸۴۵۱ نفر در نقاط روستایی ساکن بوده اند.

جدول ۷- نرخ عمومی فعالیت و تغییرات آن در شهرستان آباءه

سال	جمع	شهری	روستایی
۱۳۵۵	۴۲	۴۱/۹	۴۲/۶
۱۳۶۵	۶۱	۴۰/۶	۳۷/۳
۱۳۷۰	۳۸/۷	۳۹/۵	۳۷/۸

نرخ خام فعالیت در دوره ۶۵-۱۳۵۵ با کاهش رو به رو بوده و از ۲۸/۴ درصد به ۲۷/۲ درصد رسیده است. در همین مدت نرخ عمومی فعالیت از ۴۲ درصد به ۳۸/۷ درصد کاهش یافته است. کاهش این نرخ می تواند ناشی از افزایش جمعیت غیر فعال در نتیجه روی آوری بیشتر به تحصیل و نیز کاهش شاغل و در نتیجه کمبود اشتغال باشد.

جدول ۸- تحولات جمعیت فعال و نرخ فعالیت در شهرستان آباءه

سال	جمع		شهری		روستایی	
	جمعیت فعال	نرخ خام فعالیت	جمعیت فعال	نرخ خام فعالیت	جمعیت فعال	نرخ خام فعالیت
۱۳۵۵	۲۷۱۴۸	۲۸/۴	۷۶۹۲	۲۹/۴	۱۹۴۵۶	۲۹/۴
۱۳۶۵	۳۸۵۱۱	۲۷/۴	۱۷۸۶۲	۲۷/۳	۲۰۶۴۹	۲۷/۳
۱۳۷۰	۴۰۹۱۰	۲۷/۲	۲۲۴۵۹	۲۸/۲	۱۸۴۵۱	۲۶/۰
۱۳۵۵-۶۵	۱۱۳۶۳	-۱/۰	۱۰۱۷۰	-۲/۱	۱۱۹۳	-۲/۱
۱۳۶۵-۷۰	۲۳۹۹	-۰/۲	۴۵۹۷	۰/۹	-۲۱۹۸	۱/۳

بررسی نرخ های خام و عمومی فعالیت در نقاط شهری و روستایی، روند مشابهی را نمایان می سازد و پایین بودن نرخ فعالیت در نقاط روستایی نسبت به نقاط شهری می تواند نمایانگر این موضوع باشد که کاهش فرصت های اشتغال بیش از روی آوردن به تحصیل، به کاهش نرخ فعالیت انجامیده است.

الف - جمعیت، اشتغال و بیکاری: از جدول ۹ اقتباس می گردد که در سال ۱۳۵۵، تعداد جمعیت شاغل در

شهرستان آباده برابریا ۲۵۸۰۱ نفر بود که با ایجاد ۷۹۸۰ فرصت شغلی جدید در سال‌های ۶۵-۱۳۵۵، به ۳۳۷۸۱ نفر در سال ۱۳۶۵ رسید. در همین مدت، حجم جمعیت بیکار نیز افزایش یافت و از ۱۴۸۳ نفر به ۴۷۳۱ نفر رسید.

جدول ۹- جمعیت شاغل و بیکار و تحولات آن در شهرستان آباده

سال	جمع		شهری		روستایی	
	شاغل	بیکار	شاغل	بیکار	شاغل	بیکار
۱۳۵۵	۲۵۸۰۱	۱۴۸۳	۷۴۰۸	۴۲۰	۱۸۳۹۳	۱۰۶۳
۱۳۶۵	۳۳۷۸۱	۴۷۳۱	۱۵۳۰۳	۲۵۶۰	۱۸۴۷۸	۲۱۷۱
۱۳۷۰	۳۶۱۸۲	۴۷۲۸	۱۹۶۹۰	۲۷۶۹	۱۶۴۹۲	۱۹۵۹
۱۳۵۵-۶۵	۷۹۸۰	۳۲۴۸	۷۸۹۵	۲۱۴۰	۸۵	۱۱۰۸
۱۳۶۵-۷۰	۲۴۰۱	-۳	۴۳۸۷	۲۰۹	-۱۹۸۶	-۲۱۲

تحولات اشتغال در دوره ۶۵-۱۳۵۵ ناشی از افزایش فرصت‌های شغلی در نقاط شهری شهرستان آباده بود؛ زیرا از ۷۹۸۰ شغل ایجاد شده در این شهرستان، تنها ۸۵ شغل در نقاط روستایی ایجاد شده و بقیه به نقاط شهری تعلق داشت. طی سال‌های ۷۰-۱۳۶۵ نیز سالانه ۷۹۸ فرصت شغلی در شهرستان آباده ایجاد شد. در همین دوره در نقاط روستایی این شهرستان ۱۹۸۶ فرصت شغلی از میان رفت. کاهش فرصت‌های شغلی همراه با کاهش بیکاران در این دوره، نشانه مهاجر فرستی جمعیت فعال است.

ب - شاخص‌های اشتغال و بیکاری: در دوره ۱۵ ساله، نرخ اشتغال کاهش و نرخ بیکاری و بار تکفل افزایش یافته است. کاهش نرخ اشتغال در دوره ۶۵-۱۳۵۵ چشمگیر است. در دوره ۷۰-۱۳۶۵ بهبودی بسیار ناچیزی در امکانات شغلی شهرستان به وجود آمد که به کاهش نسبی نرخ بیکاری و بار تکفل خالص منجر شد. اگر چه نرخ ۱۲ درصدی بیکاری در شهرستان آباده هنوز رقم بالایی است، اما بار تکفل خالص نشان می‌دهد بار اقتصادی بردوش جمعیت فعال شهرستان است که رقم بسیار بالایی را به ویژه در نقاط روستایی تشکیل می‌دهند.

جدول ۱۰- شاخص‌های اشتغال و بیکاری در شهرستان آباده

سال	جمع			شهری			روستایی		
	نرخ اشتغال	نرخ بیکاری	بار تکفل	نرخ اشتغال	نرخ بیکاری	بار تکفل	نرخ اشتغال	نرخ بیکاری	بار تکفل
۱۳۵۵	۹۴/۶	۵/۴	۲۷۲/۰	۹۴/۶	۵/۴	۳۰۱/۶	۹۴/۵	۵/۵	۲۶۰/۱
۱۳۶۵	۸۷/۷	۱۲/۳	۳۱۴/۸	۸۵/۷	۱۴/۳	۳۲۳/۷	۸۹/۵	۱۰/۵	۳۰۷/۵
۱۳۷۰	۸۸/۴	۱۱/۶	۳۱۶/۳	۸۷/۷	۱۲/۳	۳۰۴/۶	۸۹/۴	۱۰/۶	۳۳۰/۰۲

تقسیمات سیاسی (کشوری)

شهرستان آباد به مرکزیت شهر آباد، در سال ۱۳۷۰ شامل چهار شهر به نام‌های آباد، صفاشهر، سوریان و صغاد با ۱۵۹ آبادی و ۴ بخش و ۱۳ دهستان به شرح زیر بود:

الف - بخش سرجهان: شامل سه دهستان به نام‌های باغ صفا، توجردی و سرجهان.

ب - بخش بوانات: شامل سه دهستان به نام‌های باغستان، سروستان و مزایجان.

ج - بخش مرکزی: شامل چهار دهستان به نام‌های ایزدخواست، بهمن، بیدک و سورمق.

د - بخش قنقری: شامل سه دهستان به نام‌های خرمی، سمیکان و قشلاق.

بر اساس تقسیمات جدید کشوری، شهرستان آباد به دو شهرستان آباد و سوریان تبدیل شده است. در واقع مطابق آخرین تقسیمات کشوری از سوی وزارت کشور، شهر سوریان به اضافه بخش سرجهان و بخش بوانات، در مجموع به عنوان یک شهرستان با فرمانداری جداگانه قلمداد شده‌اند. البته هنوز این تفکیک اداری - سیاسی به طور قطع صورت نگرفته است و در انتخابات پنجمین دوره مجلس شورای اسلامی، از مجموع شهرها و بخش‌های فوق‌الذکر به عنوان شهرستان آباد (کمافی السابق)، یک نماینده به مجلس راه یافته است. بنابراین، واضح است که مقدم وسعت و جمعیت فعلی شهرستان آباد تقلیل یابد. بر اساس تقسیم‌بندی جدید، مساحت شهرستان آباد به ۵۲۱۴ کیلومتر مربع تقلیل یافته و این شهرستان ۶۱ درصد از مساحت خود را از دست خواهد داد، ولی از لحاظ جمعیت، کمتر از ۴۰ درصد از جمعیت آن تقلیل یافته و از ۱۶۰۶۷۵ نفر به ۹۶۶۷۵۰ نفر می‌رسد (البته اعداد و ارقام ارائه شده تخمینی است).

فصل چهارم: مطالعات اقتصادی

اقتصاد شهرستان آباد متکی به کشاورزی است و مردم این شهرستان بیشتر کشاورز و دامدار هستند. بعد از کشاورزی، بخش خدمات بیشترین جمعیت فعال را به خود اختصاص می‌دهد.

تفکیک فعالیت‌ها و اقتصاد شهر و روستا

الف - اقتصاد مناطق شهری

- شهر آباد: این شهر، مرکز شهرستان و نقطه تمرکز کلیه فعالیت‌های سیاسی، اداری، انتظامی، آموزشی و بهداشتی در سطح شهرستان است. ۶۵ درصد از ساکنان آن در بخش خدمات، ۳۲ درصد در بخش صنعت و ۱۱ درصد در بخش کشاورزی شاغل هستند.

- شهر صغاد: فعالیت عمده در این شهر، کشاورزی، استخراج معادن و خدمات است. در حال حاضر شغل اصلی بیشتر ساکنان آن کامیون‌داری است و ۶۵ درصد از آنها راننده هستند.

- شهر سوریان: فعالیت عمده در این شهر دامداری است.

- شهر صفاشهر: فعالیت اکثریت ساکنان آن کشاورزی و دامپروری است.

ب - اقتصاد مناطق روستایی

در مناطق روستایی، شغل اصلی مردم کشاورزی و دامداری است. وجود عشایر در پاره‌ای از فصول سال اهمیت منطقه را نسبت به سایر مناطق بیشتر می‌کند. محصولات عمده عبارتند از: گندم، جو، چغندر قند، انگور، بادام، انواع حبوبات، سیب‌زمینی، پیاز و گوجه‌فرنگی.

بخش های اقتصادی

الف - کشاورزی

- زراعت و باغداری: سطح زیر کشت محصولات سالانه و دائمی (باغی) شهرستان آباده ۵۲۱۴۶ هکتار و برابر ۴/۷ درصد کل سطح زیر کشت محصولات سالانه و دائمی استان است. در ترکیب کشت محصولات سالانه شهرستان، غلات جایگاه ویژه ای دارند، به طوری که بیش از ۳۰ هزار هکتار یا ۷۰ درصد از سطح زیر کشت محصولات سالانه را در بر می گیرد و منحصر به گندم و جو می باشد. تولید این دو محصول در سال ۱۳۷۳ به ترتیب به ۷۳/۳ و ۱۹/۳ هزار تن رسیده است. محصولات علوفه ای و دانه های روغنی پس از غلات بیشترین سطح زیر کشت را به خود اختصاص داده اند. در گروه محصولات علوفه ای از نظر سطح زیر کشت، یونجه و در گروه دانه های روغنی، آفتابگردان از محصولات عمده به شمار می آیند. سطح زیر کشت سبزیجات بیش از ۲۰۰۰ هکتار است. در این گروه از محصولات، سیب زمینی با تولید نزدیک به ۴۸ هزار تن، بیشترین سهم را داراست. وسعت باغ های میوه شهرستان، ۸۵۷۰ هکتار و ۴/۸ درصد کل باغ های میوه استان است. در میان محصولات باغی، انگور با ۶۰۰۰ هکتار سطح زیر کشت و تولید افزون بر ۴۷ هزار تن اهمیت ویژه ای دارد. همچنین در این شهرستان، ۹۲۷ هکتار درخت گردو وجود دارد و محصولات گردوی آن از مرغوبیت زیادی برخوردار است.

جدول ۱۱- محصولات عمده سالانه به تفکیک آبی و دیم در شهرستان آباده (سال ۱۳۷۳)

محصول	مقدار تولید	ارزش تولید به قیمت جاری (۷۳)	ارزش تولید به قیمت ثابت (۶۱)
کل غلات	۹۲۶۶۸	۴۹۰۴۱/۱	۷۵۴۸/۷
گندم (بهاره و پاییزه)	۷۳۳۱۵	۱۹۰۶۱/۹	۲۱۹۹/۵
جو (بهاره و پاییزه)	۱۹۳۵۳	۴۴۵۱/۲	۶۷۷/۴
برنج (شلتوک)	۴۰۵۰	.	.
حبوبات	۱۵۰۰	۱۸۰۰	۲۱۰
نخود	.	.	.
لوبیا	۲۵۵۰	۱۷۸۵	۵۱۰
سایر	۳۱۴۳	.	.
دانه های روغنی	۲۸۱۲	۱۹۶۸۴	۲۳۰/۶
آفتابگردان	.	.	.
کنجد	۳۳۱	۸۹/۴	۳/۳
ذرت دانه ای	۲۹۵۷۵	.	.
گیاهان صنعتی	۲۹۵۷۵	۱۷۷۴/۵	۲۰۷
چغندر قند	.	.	.
پنبه (وش)	.	.	.
تنباکو	.	.	.
محصولات جالیزی	.	.	.
هندوانه	.	.	.
خریزه	.	.	.
طالبی، گرمک، دستنبو	.	.	.
خیار	.	.	.
انواع کدو	.	.	.

مطابق ارقام ذکر شده در جدول ۱۱، ارزش تولید محصولات سالانه به قیمت‌های سال ۱۳۷۳ برابر ۴۹۰۴۱ میلیون ریال و ارزش محصولات دائمی ۲۶۸۲۸ میلیون ریال بوده است. ارزش تولید کل محصولات کشاورزی سالانه و دائمی شهرستان با قیمت‌های سال ۱۳۷۳ برابر با ۷۵۸۶۹ میلیون ریال و با قیمت‌های ثابت سال ۱۳۶۱ در حدود ۱۱۵۵۲ میلیون ریال است. شاخص افزایش قیمت محصولات کشاورزی در این دوره، (۷۰-۱۳۶۱)، ۶۵۶/۷ درصد بوده است.

دامداری: ویژگی‌های اقلیمی، پوشش مرتعی مناسبی که در کوهپایه‌ها و بلندی‌های سلسله جبال زاگرس از شمال به جنوب استان گسترش یافته، زمین‌های بالقوه مناسبی را برای ایجاد و رونق شیوه‌های متفاوت بهره‌برداری به وجود آورده است که به عنوان نمونه می‌توان نظام دامداری عشایر و جمعیت دامی چشمگیر موجود در ایل‌های قشقایی، خمسه و ممسنی را نام برد.

جدول ۱۲- تعداد دام‌های عشایری و نیمه‌عشایری به تفکیک سبک و سنگین و نوع و مقدار تولید گوشت قرمز در شهرستان آباده

کل تولید (کیلوگرم)	میانگین وزن (کیلوگرم)	تعداد دام کشتار شدهٔ ثبتی	عشایری		غیرعشایری		شرح *
			واحد دامی	تعداد رأس	واحد دامی	تعداد رأس	
۹۸۷۳۰۶		۴۵۸۶۸	۱۰۱۲۵۰	۱۳۵۹۳۲	۹۵۶۱۱۳	۱۲۳۷۲۷۳	جمع کل
۷۴۳۴۵۷		۴۴۵۰۲	۱۰۰۰۵۰	۱۳۵۷۸۲	۹۲۵۶۸۱	۱۲۳۲۰۹۵	دام سبک:
۳۷۱۹۹۰	۱۹/۷	۱۸۹۰۳	۴۰۰۲۰	۵۰۰۲۵	۵۰۵۷۱۳	۶۳۲۱۴۱	گوسفند و بره
۳۷۱۴۶۷	۱۴/۵	۲۵۵۹۹	۶۰۰۳۰	۸۵۷۵۷	۴۱۹۹۶۸	۵۹۹۹۵۴	بز و بزغاله
		۱۳۶۶	۱۲۰۰	۱۵۰	۳۰۴۳۲	۵۱۷۸	دام سنگین:
					۱۱۳۱۲	۱۴۱۴	گاو و گوساله اصیل
۱۸۶۶۲۹	۱۷۳	۱۰۷۹			۱۸۳۲۰	۳۶۶۴	گاو و گوساله بومی
۵۰۵۳۰	۱۹۳/۵	۲۶۱	۱۲۰۰	۱۵۰	۸۰۰	۱۰۰	شتر
۶۶۹۰	۲۵۷		۲۶				گاو میش

* تعدادی از این دام‌ها به شهرستان‌های دیگر تعلق دارند.

جمع کل دام‌های شهرستان آباده ۱۰۵۷۳۶۳ واحد دامی است که ۷/۲ درصد از کل دام‌های استان فارس را تشکیل می‌دهد. دام‌های سبک شامل گوسفند و بز می‌باشد که تعداد این نوع دام‌ها با احتساب دام‌های عشایری و غیرعشایری در شهرستان آباده، برابر با ۱۰۲۵۷۳۱ واحد دامی است که از این رقم، ۵۴۵۷۳۳ واحد دامی مربوط به گوسفند و بره و ۴۷۹۹۹۸ واحد دامی مربوط به بز و بزغاله می‌باشد.

دام‌های سنگین شامل گاو و گوساله اصیل و بومی است و تعداد آنها ۳۱۶۳۲ واحد دامی شامل ۱۱۳۱۲ رأس گاو اصیل و ۱۹۳۹۹ دام بومی است.

- مرغداری: بر اساس جدول ۱۳، در مجموع در سال ۱۳۷۳، تعداد ۱۷۱ واحد پرورش مرغ گوشتی با ظرفیت ۱۲۹۸/۵ هزار قطعه در این شهرستان وجود دارد و مرغ و خروس بومی این شهرستان ۱۳۷/۵ هزار قطعه می‌باشد. نسبت واحدهای پرورش مرغ گوشتی به کل استان فارس، ۱۶ درصد می‌باشد. این شهرستان فاقد واحدهای پرورش مرغ تخم‌گذار و مرغ مادر است.

جدول ۱۳- تعداد و ظرفیت واحدهای پرورش مرغ گوشتی و تخم‌گذار، مادر و مرغ و خروس بومی در شهرستان آباده

شرح	تعداد واحد	ظرفیت (هزار قطعه)	ظرفیت تولید (تن) قطعه	میزان تولید (تن)	تعداد هزار قطعه (بومی)
جمع کل گوشتی تخم‌گذار مادر مرغ و خروس بومی	۱۷۱	۱۲۹۸۵۰۰	۳۲۴۶۲۵۰	۴۹۶۶۷۶۲۵	۱۳۷۴۹۷

- زنبورداری: از جدول ۱۴ چنین بر می‌آید که تعداد کندوهای مدرن، ۷۲۶۱ واحد و تعداد کندوهای بومی، ۵۱۸ واحد و مجموع تولید عسل در سال ۱۳۷۳، ۷۴۱۶۴ کیلوگرم بوده است.

جدول ۱۴- تعداد کندوهای مدرن و بومی در شهرستان آباده

شرح	کندو	میزان تولید	متوسط تولید عسل مدرن (کیلوگرم)	متوسط تولید عسل بومی (کیلوگرم)
کندوی مدرن	۷۲۶۱	۷۲۶۱۰	۱۰۷۰	
کندوی بومی	۵۱۸	۱۵۵۴		

ب- صنایع

منطقه آباده از نظر وجود مراکز صنعتی از مناطق فقیر استان فارس است. طبق سرشماری سال ۱۳۶۵، از ۱۷۵ واحد صنعتی در استان فارس تنها ۲ واحد بسیار کوچک و از ۱۱ واحد صنایع غذایی فقط یک واحد در شهرستان آباده وجود داشته است.

- صنایع دستی و خانگی: عمده‌ترین صنایع دستی و خانگی این شهرستان، تولید انواع دست بافت‌ها مانند: قالی و قالیچه می‌باشد که حدود ۴۷۳۰ خانوار را به خود مشغول کرده است.

جدول ۱۵- تعداد خانوار دارای صنعت خانگی و دستی و تعداد کارگاه آنها در شهرستان آباده

موضوع	قالی، قالیچه و گلیم بافی	ریسندگی الیاف	دوزندگی و بافندگی	سبده و حصیر بافی	تولید مواد غذایی	سایر
جمع شهرستان	۴۷۲۸	۱۷	۴۷	۳	۱۶۱	۲۶
مناطق شهری	۱۳۴۱	۹	۲۷	۲	۳	۳
مناطق روستایی	۳۳۸۷	۸	۲۰	۱	۱۵۸	۲۳

مأخذ: سازمان برنامه و بودجه استان فارس.

بیشتر خانوارهای شاغل در این صنعت یعنی ۳۳۸۷ خانوار در مناطق روستایی و بقیه آنها در نقاط شهری به

فعالیت مشغول هستند. تقریباً ۱۳ درصد از کل بافندگان استان در این شهرستان قرار دارند که نشان‌دهنده رواج صنعت قالی بافی در آن است.

دیگر صنایع دستی و خانگی که در سطح شهرستان وجود دارند عبارتند از: ریسندگی الیاف، دوزندگی، بافندگی (شامل دوخت انواع گیوه، نمد مالی) و منبت کاری. این صنایع قبلاً از رونق خوبی برخوردار بوده، ولی در حال حاضر به علل گوناگون در شرف از بین رفتن هستند.

- صنایع کارگاهی و کارخانه‌ای: تعداد کارگاه‌های بزرگ این شهرستان ۳ واحد و تعداد شاغلان آنها ۶۱ نفر است. این کارگاه‌ها در رشته صنایع نساجی، پوشاک، چرم و محصولات کانی غیر فلزی مشغول فعالیت هستند. ارزش ستانده‌های این کارگاه‌ها به ۱۱۸۹۰ میلیون ریال می‌رسد که پس از کسر ارزش داده‌ها (۶۰۴ میلیون ریال) از آنها، ارزش افزوده‌ای برابر ۵۸۵ میلیون ریال به دست می‌آید. حدود ۷۵ درصد از این سهم به صنایع کانی غیر فلزی تعلق دارد.

میزان بهره‌وری (نسبت ارزش افزوده به تعداد شاغلان) در صنایع بزرگ این شهرستان ۹۵۹۰ هزار ریال است. این شاخص در صنایع مختلف بدین شرح است: صنایع نساجی ۳۷۲۵ هزار ریال و صنایع کانی غیر فلزی ۲۰۷۶۲ هزار ریال. سهم عمده‌ای از ارزش افزوده و تولید ناخالص کارگاه‌های صنعتی به جبران خدمات کارکنان تعلق دارد.

تشکیل سرمایه ثابت در کارگاه‌های بزرگ صنعتی این شهرستان ۴۶ میلیون ریال بوده که عمدتاً در صنایع کانی غیر فلزی سرمایه گذاری شده است.

ارزش تولید ۰/۰۰۱ درصد، ارزش افزوده ۰/۰۰۲ درصد و شاخص بهره‌وری تولید که در این شهرستان ۹/۶ میلیون ریال بوده در مقایسه با رقم مشابه استانی یعنی ۱۷/۴ میلیون ریال نشان‌دهنده ضعف نسبی تکنولوژی صنایع این شهرستان می‌باشد.

- کارگاه‌ها و کارخانجات شهرستان: ۱- کارخانه بسته بندی چای ۲- کارخانه کشمش پاک‌کنی ۳- کارخانه تولید سیمان ۴- چند کارگاه ریسندگی.

ج - معادن و چگونگی بهره‌برداری از آنها

شهرستان آباده از نظر وجود منابع فلزی و غیر فلزی نسبت به دیگر شهرستان‌های استان فارس از وضعیت خوبی برخوردار است. آباده از نظر داشتن منابع «کائولن» (یک نوع خاک نسوز) «باریتین»، «سیلیس» و آهن اهمیت زیادی دارد. معادن خاک نسوز که در شمال شرقی آباده قرار دارند از بزرگترین معادن استان به شمار می‌روند.

بر اساس آمارگیری از معادن کشور که در سال ۱۳۷۳ صورت گرفت، تعداد معادن این شهرستان ۱۳ واحد (به جز معادن «کائولن») بوده که ۷ واحد از این معادن در حال بهره‌برداری و ۴ مورد در حال تجهیز و ۲ معدن در حال تعطیل شدن می‌باشد.

جدول ۱۶- انواع معادن و برآورد ذخیره آنها

نوع معدن	برآورد (ذخایر) (تن)	نوع استفاده
۱- سنگ مرمریت	۳۸۰۰۰۰۰۰	سنگ نماي ساختمان
۲- سنگ لاشه	۲۰۰۰۰۰۰	پی سازی ساختمان
۳- سنگ آهک	۳۸۰۰۰۰۰	تولید آهک
۴- سنگ گچ	۶۰۰۰۰۰	تهیه پودر گچ
۵- سنگ کائولن	۱۲۰۰۰۰۰۰۰	کاشی سازی و استفاده در ذوب آهن
۶- سنگ سیلین	۷۰۰۰۰۰	تهیه سیمان ضد سولفات
۷- سنگ آهن	۴۰۰۰۰۰	تهیه سیمان ضد سولفات
۸- سنگ باریتین	۱۰۰۰۰۰	گل حفاری

سنگ ساختمانی بیشتر در بوانات و معادن «سیلیس» در سراسر منطقه نیریز و بوانات آباد گسترش دارد. «کائولن» یکی از معادن مهم آباد است که توسط ذوب آهن مورد بهره برداری قرار می گیرد.

- معدن «کائولن» استقلال: در ۱۰ کیلومتری شمال شرقی آباد قرار دارد که به عنوان خاک نسوز استفاده می شود. ذخیره این معدن بیش از ۱۰۰ میلیون تن است. خاک نسوز این معدن به طور کلی در صنایعی مانند: لعاب سازی، سرامیک و کاشی سازی مصرف دارد.

- معدن خاک نسوز آزادی (کوپر ۱۶): در ۲۵ کیلومتری شمال غربی آباد واقع است. مجموع ذخایر قطعی این کانسار برابر ۲۹۲۷۵۲۰ تن برآورد شده است.

- کانسار کوپره: این کانسار در ۱۹۰ کیلومتری جنوب اصفهان و ۵۰ کیلومتری شمال آباد قرار دارد. گستره ماده معدنی، ۰/۶ کیلومتر مربع و ضخامت آن از ۱۳ تا ۵۰ متر است. کل ذخیره حساب شده برای این کانسار ۴/۴ میلیون تن است.

- معدن سنگ چین بوانات: فاصله آن از ده بید، ۹۸ کیلومتر است. در مجموع، این ناحیه به نام های مجموعه تونک و مجموعه سوریان وجود دارد که مجموعه تونک به ترتیب آهک های ضخیم و زیر آنها «شیت» و «آمفیولیت» همراه با «دولومیت» های دگرگون شده و در مجموعه سوریان «میکاشیت» و «کالک شیت» و «کوارتزیت» وجود دارد. ذخیره قطعی این معدن ۳/۲۴ میلیون تن و ذخیره احتمالی آن ۱۲ میلیون تن است.

- معدن مرمریت انگورک ده بید: در ۱۷۵ کیلومتری شمال شرقی شیراز قرار دارد. ذخیره قطعی این معدن ۱۷/۵ میلیون تن و ذخیره احتمالی آن ۳۵/۵ میلیون تن است. ماده معدنی به صورت مرمریت سفید و گاهی اوقات با ناخالصی های تیره رنگ و خاکستری همراه می باشد.

- معدن مرمریت چهرک بوانات: در ۳۵ کیلومتری شمال غربی سوریان قرار دارد. ذخیره قطعی این معدن ۳/۲۵ میلیون تن و ذخیره احتمالی آن ۸/۱ میلیون تن است. ماده معدنی به صورت سنگ آهک روشن است.

جدول ۱۷- مشخصات معادن موجود و در حال بهره‌برداری در شهرستان آباده

ملاحظات	ارزش تولید (هزار ریال)	تعداد شاغلان (نفر)	تعداد معادن				فعالیت
			۱	۲	۳	۴	
بدون در نظر گرفتن معادن کائولن و خاک نسوز	۴۱۸۶۷۵	۲۹	۲	۰	۳	۴	جمع
	۳۴۸۶۰۰	۲۱	۲	۰	۰	۴	استخراج سنگ تزئینی
	۵۵۲۰۰	۷	۰	۰	۰	۰	استخراج سنگ گچ
	۱۴۸۷۵	۱	۰	۰	۰	۰	سنگ لاشه
مقدار تولید سالانه ۱۵۱۰۱۵ تن	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	۰۰۰	کائولن، خاک نسوز

مأخذ: مرکز آمار ایران، طرح آمارگیری از معادن کشور، ۱۳۷۳.

علامت ۰۰۰: آمار در دسترس نمی‌باشد.

۱- در حال بهره‌برداری ۲- در حال تجهیز و آماده سازی ۳- در حال اکتشاف ۴- تعطیل.

فصل پنجم: خدمات اجتماعی

آموزش و پرورش

تعداد کل جمعیت لازم‌التعلیم شهرستان آباده در سال ۱۳۷۰ برابر با ۴۸۸۳۴ نفر و تعداد دانش‌آموزان در سال تحصیلی ۷۱-۱۳۷۰ برابر ۴۵۲۰۷ نفر بوده است. در سال تحصیلی ۷۴-۱۳۷۳ در مجموع، تعداد ۴۸۹۴۶ نفر دانش‌آموز در سطح شهرستان مشغول به تحصیل بوده‌اند که ۲۶۷۴۶ نفر از آنان را پسران و ۲۲۲۰۰ نفر را دختران تشکیل می‌دادند. از این تعداد، ۲۷۰۷۹ نفر یعنی ۵۵/۳ درصد از مناطق شهری و بقیه در مناطق روستایی تحصیل می‌کردند.

الف - کادر آموزشی: در سال تحصیلی ۷۴-۱۳۷۳ تعداد ۲۳۵۹ نفر کادر آموزشی در مقاطع مختلف تحصیلی در سطح شهرستان آباده مشغول تدریس بوده‌اند که ۱۳۰۱ نفر آنان مردان و ۱۰۵۸ نفر را زنان تشکیل می‌دادند. از جمع کادر آموزشی، ۱۳۴۴ نفر در شهرها و ۱۰۱۵ نفر در روستاها انجام وظیفه می‌کردند.

ب - فضای آموزشی: در سال تحصیلی ۷۴-۱۳۷۳، تعداد ۳۵۴ باب آموزشگاه با ۱۶۲۰ کلاس در شهرستان آباده وجود داشته است. از این تعداد، ۱۳۲ آموزشگاه با ۷۵۴ کلاس در شهرها و ۲۲۲ باب آموزشگاه با ۸۶۶ کلاس در مناطق روستایی قرار داشته است.

آموزش عالی

در سال تحصیلی ۷۴-۱۳۷۳، شهرستان آباده دارای دو مرکز آموزش عالی شامل مرکز تربیت معلم و دانشگاه پیام نور بود که ۱۷۸۱ دانشجو شامل ۹۰۷ دانشجوی دختر و ۸۷۴ دانشجوی پسر در این دو مرکز به تحصیل اشتغال داشته‌اند. از مجموع دانشجویان شهرستان، ۲۸۱ دانشجوی مرکز تربیت معلم در مقطع کاردانی و ۱۵۰۰ دانشجوی پیام نور در مقطع کارشناسی مشغول به تحصیل بوده‌اند.

بهداشت

الف - امکانات بهداشتی روستاها: برخورداری از بهداشت نه تنها نیاز حیاتی و ضروری جمعیت ساکن و غیر ساکن است، بلکه توسعه امکانات و تجهیزات نیروی انسانی در این بخش به دلیل مشارکت توده‌های جمعیت در جریان توسعه کلی، از عوامل زیربنایی توسعه اجتماعی و اقتصادی شهرستان محسوب می‌شود. بررسی و مطالعه امکانات شهرستان آباءه نشان می‌دهد در سال ۱۳۷۳ در مناطق روستایی، ۴۲ باب خانه بهداشت موجود بوده است. از نظر خدمات رسانی، تعداد ۱۵۳۰۹۰ خانوار زیر پوشش خانه‌های بهداشت شهرستان می‌باشند. هم‌اکنون تعداد بهورزانی که در مناطق روستایی این شهرستان فعالیت دارند، ۵۳ نفر زن و ۳۱ مرد بوده که بر اساس معیارهای طرح توسعه به ۹ نفر بهورز زن نیاز است. افزون بر خانه‌های بهداشت مناطق روستایی، ۹ باب مرکز بهداشتی و درمانی وجود دارد که به این ترتیب، کمبود قابل ملاحظه‌ای از نظر مراکز بهداشتی در مناطق روستایی وجود ندارد.

تعداد پزشکان عمومی مشغول به کار در مناطق روستایی ۱۴ نفر می‌باشند و پیراپزشک عمدتاً در زمینه مامایی ۶ نفر، بهداشت کار دهان و دندان ۷ نفر، کاردانی آزمایشگاه ۵ نفر و بهیار ۳ نفر در شهرستان فعالیت می‌کنند. میزان برخورداری جمعیت از پزشک عمومی به ازای هر ۱۰۰۰ نفر جمعیت روستایی ۰/۱۹ می‌باشد که بیانگر نابرخورداری جمعیت روستایی از میانگین نیازهای پزشکی است.

ب - امکانات بهداشتی و درمانی شهر: به علت استقرار بیمارستان‌های بزرگ در نقاط شهری، شهرها نقش مهمی در ارائه خدمات بهداشتی و درمانی ایفا کرده‌اند و جمعیت‌های روستایی مراجعه‌کننده را زیر پوشش دارند. هم‌اکنون شهرستان آباءه دارای یک بیمارستان دولتی است که از ۱۱ تخت فعال برخوردار است. شاخص برخورداری جمعیت شهرستان نشان می‌دهد به ازای هر ۱۰۰۰ نفر جمعیت، ۰/۶۹ درصد تخت وجود دارد که در مقایسه با حداقل استاندارد (۴۱ تخت برای هر ۱۰۰۰ نفر جمعیت) به میزان نابرخورداری این شهرستان از امکانات بیمارستانی می‌توان پی برد. با توجه به این که در این شهرستان یک بیمارستان ۵۰ تختخوابی در دست احداث است که در صورت بهره‌برداری، شاخص برخورداری شهرستان بهبود می‌یابد. گسترش شبکه‌های بهداشتی و درمانی از جمله مراکز بهداشتی شهری، یکی دیگر از نیازهای اساسی مناطق شهری است. شهرستان آباءه نیازمند ۹ مرکز بهداشت شهری است. هم‌اکنون تعداد ۸ مرکز در این شهر موجود می‌باشد و به میزان ۱۸۰ درصد کمبود وجود دارد.

تربیت بدنی

تعداد تأسیسات و امکانات تربیت بدنی شهرستان آباءه ۱۷ باب و سطح زیربنایی آنها ۳۰۹ متر مربع برای هر ۱۰۰۰ نفر جمعیت می‌باشد. در مجموع، وضعیت شهرستان در سطح بسیار خوبی است. تعداد تیم‌های ورزشی ۳۱۷ و تعداد هیئت‌های ورزشی ۲۶ و جمعیت ورزشکاران زیر پوشش ۷۵۷۹ نفر می‌باشند.

فرهنگ و هنر

تعداد کتابخانه‌های عمومی شهری این شهرستان ۳ باب، تعداد کتاب‌های موجود ۱۴۳۴۹ جلد و مساحت زیربنایی کتابخانه‌ها ۸۱۱ متر مربع است. تعداد کتابخانه‌های روستایی این شهرستان ۱۱ باب، تعداد کتاب‌های موجود ۹۳۳۵ جلد و مساحت زیربنایی کتابخانه‌ها ۳۸۰ متر می‌باشد. درصد کتابخانه‌های شهری

شهرستان آبادیه نسبت به کل استان ۳۱ درصد و کتابخانه‌های روستایی ۶/۱ درصد بوده که کتابخانه‌های شهری، درصد نسبتاً بالایی را داراست.

جهانگردی

این شهرستان فاقد مرکز میراث فرهنگی، موزه و مراکز ایرانگردی و جهانگردی بوده و دارای ۵۸ مرکز باستانی، تاریخی و مذهبی است که به دلیل فقدان تشکیلات سازمان میراث فرهنگی در سطح شهرستان، تعداد بازدیدکنندگان از این مراکز دیدنی و تاریخی ثبت نشده است.

شهرستان آبادیه دارای ۱۳ باب هتل، رستوران و مهمانخانه بوده فاقد رستوران ایرانگردی و جهانگردی است. این شهرستان سه چشم‌انداز طبیعی دارد که ۴/۱ درصد از کل تعداد مناظر استان را تشکیل می‌دهد.

فصل ششم: خدمات زیر بنایی

راه‌ها

شهرستان آبادیه با ۱۳۳۷۰ کیلومتر مربع وسعت و بیش از ۱۶۰۰۰۰ جمعیت شهری و روستایی و ۱۶۴ نقطه مسکونی، دارای ۷۱۸/۵ کیلومتر راه با استانداردهای راه‌سازی است.

با این که ۴۶ درصد جمعیت شهرستان روستایی هستند، تنها ۲۸/۸ درصد از راه‌های ساخته شده راه روستایی است که از این میان تنها ۵۵ درصد آنها آسفالت و بقیه راه‌ها شنی هستند. از سوی دیگر، با نگاهی به وسعت، جمعیت و تعداد نقاط مسکونی، فقر این شهرستان از نظر مقدار راه‌های ارتباطی نیز روشن می‌شود. در این شهرستان تراکم راه به ازای هر ۱۰۰ کیلومتر مربع وسعت، ۵/۳۷ کیلومتر مربع و به ازای هر ۱۰۰۰ نفر جمعیت، ۴/۷۴ کیلومتر راه وجود دارد که در مقایسه با تراکم راه در سطح استان، بسیار اندک است.

جدول ۱۸ - طول و تراکم نسبی راه‌های اصلی، فرعی و روستایی شهرستان آبادیه

در سال ۱۳۷۳

شرح	طول (کیلومتر)	تراکم نسبی راه شهرستان	تراکم نسبی استان راه
جمع	۷۱۸/۵	۵/۳۷	۷/۹۵
راه اصلی	۹۷/۵	۰/۷۲	۱/۳۹
راه فرعی	۴۲۱	۳/۱۴	۳/۰۲
راه روستایی آسفالت	۱۱۰	۰/۸۳	۱/۳۶
راه روستایی شنی	۹۰	۰/۶۷	۲/۱۶

الف - ناوگان حمل و نقل و ترابری: هم‌اکنون چهار ترمینال (تعاونی) مسافربری و ۶ واحد باربری شهری با ظرفیت جابجایی سالانه به میزان نزدیک به ۲۷۰ هزار نفر مسافر و ۳۰۰ هزار تن کالا با ناوگانی متشکل از ۱۳۸۸ دستگاه انواع وسایل نقلیه عمومی و باربری در حال فعالیت هستند.

آب آشامیدنی

در مناطق شهری شهرستان آباده، منابع تأمین آب، چاه‌های عمیق و نیمه عمیق هستند. در سال ۱۳۷۳ در این شهرستان تعداد ۵ حلقه چاه عمیق و ۷ حلقه چاه نیمه عمیق برای شرب وجود داشته است. حداکثر آبدهی چاه‌های عمیق در شهرستان، ۲۷۶ لیتر در ثانیه بوده که در این راستا ۲/۵ درصد از ظرفیت آبدهی چاه‌های عمیق و ۵/۶ درصد از آبدهی چاه‌های نیمه عمیق استان را تشکیل داده است.

منبع اصلی آب آشامیدنی شهرهای آباده و صفا شهر، چاه عمیق و منبع تأمین آب آشامیدنی شهرهای سوریان و صفاد چاه‌های نیمه عمیق می‌باشد. در سال ۱۳۷۳ تعداد ۱۰ مخزن برای آب آشامیدنی شهرهای شهرستان آباده با ظرفیتی برابر ۱۶۶۳۵ متر مربع وجود داشت. سهم این شهرستان از تعداد مخازن آب شهری استان ۸/۱ درصد و ظرفیت مخازن ۸/۳ درصد بوده است.

در سال ۱۳۷۳ تعداد ۲۲۹۹۶ مشترک آب آشامیدنی در شهرهای شهرستان آباده وجود داشته که ۵ درصد تعداد مشترکان آب آشامیدنی شهرهای استان را تشکیل می‌دهند. آب آشامیدنی روستاها از چشمه سارها و چاه‌های دستی تأمین می‌شود. شهر آباده از نظر آب آشامیدنی در تنگنای شدیدی قرار دارد؛ زیرا هیچ رود قابل ملاحظه‌ای که از آن بتوان برای تأمین آب آشامیدنی استفاده کرد، از نزدیکی آن نمی‌گذارد. در سال‌های اخیر به علت برداشت‌های بی‌رویه از منابع آب زیرزمینی، سطح آنها به شدت پایین رفته است و امکان حفر چاه جدید نیز وجود ندارد.

جدول ۱۹- تعداد مشترکان، میزان تولید، مصرف و سرانه آب آشامیدنی شهرها به تفکیک نوع مصرف در شهرستان

آباده در سال ۱۳۷۳

سرانه (لیتر)				مصرف آب در ۲۴ ساعت (مترمکعب)			تولید آب در ۲۴ ساعت (مترمکعب)	شرح
صنعتی	خدماتی	خانگی	جمع ^(۱)	صنعتی	خدماتی	خانگی		
۹۲۵/۸	۹۶۱/۷	۹۴۹/۷	۲۹۷/۴	۷۷۴	۲۹۸۴۹	۴۰۹۲۴۱	۶۲۲۵۳۵	جمع استان
۵۰۰	۶۹۷/۷	۶۹۸/۶	۲۵۳/۱	۱	۱۱۹۱	۱۴۸۷۱	۲۱۵۵۵	جمع شهرستان
۰	۶۶۱/۶	۶۶۱/۵	۲۴۰/۰	۰	۶۵۵	۸۰۱۴	۱۱۴۰۷	آباده
۰	۶۵۱/۸	۶۴۹/۷	۲۲۱/۵	۰	۷۳	۱۵۴۱	۲۲۱۱	سوریان
۵۰۰	۴۰۵/۱	۴۰۴/۳	۱۹۶/۸	۱	۱۱۱	۱۱۷۸	۱۸۶۹	صفاد
۰	۱۰۶۳/۴	۱۰۶۴/۸	۳۳۴/۴	۰	۳۵۲	۴۱۳۸	۶۰۶۸	صفاشهر

۱- سرانه آب آشامیدنی هر شهروند از حاصل تقسیم مصرف آب خانگی به برآورد جمعیت محاسبه شده است.
- در سر جمع جمعیت مناطق شهری، جمعیت شهرهای اشکان، مهر، جنت شهر، و بنا رویه (به علت عدم وجود اطلاعات مربوط به آشامیدنی) در نظر گرفته نشده‌اند.
مأخذ: شرکت آب و فاضلاب استان فارس.

الف - طرح‌هایی برای تأمین آب شهر آباده

ایجاد سد خاکی بر روی چشمه سارهای صغر در منطقه اقلید، انتقال آب از سد ماربر و انتقال آب آشامیدنی از منطقه پوزه رود آب. البته هر کدام از این طرح‌ها مشکلات فراوانی چون ممانعت اهالی و امور اجرایی و غیره در بردارد.

برق

در سال ۱۳۷۳ مجموعاً ۳۵۷۲۳ مشترک برق در شهرستان آباده وجود داشت که ۵۳ درصد از کل مشترکان برق استان در سال یاد شده می باشد. بیشترین تعداد مشترکان برق در این شهرستان به مشترکان خانگی با ۳۰۲۲۱ (۸۴/۱) درصد اختصاص داشته است. مقایسه سرانه فروش برق به مشترکان در سطح شهرستان و استان مشخص می کند که میانگین سرانه مشترکین برق در آباده تقریباً نصف سرانه مشترکین برق در سطح استان می باشد.

پست و مخابرات

الف - پست

شهرستان آباده دو شبکه پستی شهری و روستایی دارد که ارائه خدمات پستی به وسیله آنها انجام می گیرد. این شهرستان دارای ۴ نمایندگی پست است که در برگیرنده سهمی معادل ۳/۳ درصد از کل استان می باشد. جمعیت روستایی برخوردار در شهرستان آباده از نمایندگی پست به ازای هر واحد پستی، ۱۸۹۰۵ نفر است، در حالی که جمعیت روستایی برخوردار کل استان به ازای هر واحد، ۱۴۱۶۶ نفر می باشد. نمایندگی های پست شهرستان، یک واحد در آباده، یک واحد در صفاشهر، یک واحد در صفاد و یک واحد در سوریان مستقر است. سهم دفتر پستی این شهرستان نسبت به کل استان ۸/۳ درصد است. شهرستان آباده به ترتیب دارای ۳۱ صندوق پستی در آباده، ۹ واحد در صفاشهر، ۳ واحد در صفاد، ۳ واحد در سوریان و ۶ واحد در تمام مناطق روستایی موجود می باشد.

جدول ۲۰- تأسیسات و امکانات پست روستایی شهرستان آباده

شرح	دفتر پست	صندوق پست	نمایندگی پست	دفتر مخابرات	نسبت جمعیت به دفتر پست	نسبت جمعیت به صندوق پست	نسبت جمعیت به نمایندگی پست	نسبت جمعیت به دفتر مخابرات
کل استان	۴۲	۴۷۶	۱۲۱	۱۲۳	۴۰۸۱۱	۳۶۰۱	۱۴۱۶۶	۱۳۹۳۵
شهرستان آباده	۶	۶۹	۴	۱۸	۱۲۶۰۳	۱۰۹۵	۱۸۹۰۵	۴۲۰۱
درصد نسبت به کل	۱۴/۳	۱۴/۵	۳/۳	۱۴/۴				

جدول ۲۱- تعداد مراسلات دریافت شده و فرستاده شده در شهرستان آباده

شرح	تعداد مراسلات دریافت شده داخلی و خارجی				تعداد مراسلات فرستاده شده داخلی و خارجی			
	نام (عدد)	مطبوعات (مورد)	امانات (فقره)	بسته کوچک (عدد)	نام (عدد)	مطبوعات (مورد)	امانات (فقره)	بسته کوچک (عدد)
کل استان	۵۰۲۶۹۹۰	۲۵۱۲۲۰	۶۷۴۵۰	۵۲۵۳۵	۴۱۷۴۵۹۰	۱۵۲۷۰۶	۷۳۱۷۰	۳۵۴۹۸
شهرستان آباده	۲۷۷۶۲۶	۱۰۲۶۹	۲۵۳۹	۹۷۴	۲۰۳۶۸۳	۵۵۹۷	۲۲۲۹	۳۳۷
درصد نسبت به کل	۵/۵۲	۴/۰۸	۳/۷۶	۱/۸۵	۴/۸۷	۳/۶۶	۳/۰۴	۰/۹۴

ب- مخابرات

- نقاط شهری: از ۲۶۵ مرکز تلفن شهری استان، فقط ۱۹ مرکز در شهرستان آباده مستقر می باشد که بر این اساس، سهم شهرستان آباده از کل استان ۷/۲ درصد است و در این شهرستان به ازای هر ۱۰۰ نفر، ۱۴ شماره تلفن وجود دارد.

- نقاط روستایی: از ۱۲۰ مرکز تلفن روستایی، تنها ۱۰ مرکز در این شهرستان وجود دارد که ۸/۴ درصد از کل دفاتر استان می باشد و از ۴۵۹ دفتر مخابراتی استان، ۲۴ دفتر در مناطق روستایی شهرستان آباده مستقر هستند. در سال ۱۳۷۳ از ۱۵۹ پارچه آبادی شهرستان آباده، فقط ۲۱ پارچه آبادی از ارتباط مخابراتی بهره مند بوده اند، یعنی ۱۳/۲ درصد از کل آبادی های این شهرستان از این امکانات استفاده می کردند.

عمران روستایی

شهرستان آباده با داشتن ۱۳۷ آبادی، ۵/۴ درصد از کل آبادی های استان را در برمی گیرد. این شهرستان از نظر تعداد آبادی، دهمین و از نظر تعداد خانوار، دوازدهمین رتبه را در استان داراست. ضریب محرومیت روستاهای این شهرستان نسبت به استان بالا نیست. این محرومیت ها عبارتند از: محرومیت از آموزش و پرورش، محرومیت از برق، آب آشامیدنی و محرومیت از راه مناسب روستایی.

محروم ترین دهستان شهرستان، توجردی از بخش سرچهان می باشد که بیست و هشتمین دهستان محروم استان است. شهرستان آباده در خصوص محرومیت در زمینه های آموزش و پرورش، برق، آب آشامیدنی و راه روستایی و شهری، به ترتیب در ردیف های یازدهمین، دهمین، سیزدهمین، دوازدهمین در بین ۱۴ شهرستان استان قرار دارد.

اعتبارات عمرانی

مجموع کل اعتبارات عمرانی هزینه شده در برنامه اول در این شهرستان برابر ۱۵,۴۴۶,۷۷۷ هزار ریال (۱۰ درصد اعتبارات عمرانی استان) بوده، که از این حجم اعتبار، اعتبارات هزینه شده در امور عمومی برابر با ۳۵۸۲۴۷ هزار ریال (۳/۲ درصد اعتبارات عمرانی شهرستان)، اعتبارات هزینه شده در امور اجتماعی برابر با ۷۶۸۷۶۱۸ هزار ریال (۴۹/۸ درصد اعتبارات عمرانی شهرستان) و اعتبارات هزینه شده در امور اقتصادی نیز برابر با ۷۴۰۰۹۱۲ هزار ریال (۵۱/۲ درصد اعتبارات عمرانی شهرستان) بوده است.

در بین فصول عمرانی، بیشترین میزان اعتبار در این دوره مربوط به فصل راه و ترابری بوده است. رقم اعتبار عمرانی هزینه شده در این فصل برابر با ۱,۹۳۴,۷۷۸ هزار ریال بوده که این رقم در مجموع ۲۸/۹ درصد کل اعتبارات عمرانی هزینه شده در شهرستان را تشکیل می دهد.

میزان کل اعتبارات عمرانی هزینه شده در این شهرستان در سال ۱۳۷۳ نیز برابر با ۶,۶۹۴,۷۳۵ هزار ریال (۴/۷ درصد کل اعتبارات عمرانی هزینه شده در استان) بوده که از این رقم، ۷۱۹۲۷ هزار ریال در امور عمومی (۱/۱ درصد اعتبار)، ۳۱۹۳۵۰۳ هزار ریال در امور اجتماعی (۴۷/۷ درصد اعتبار) و ۳۴۲۹۳۰۵ هزار ریال در امور اقتصادی (۵۱/۲ درصد کل اعتبار شهرستان) هزینه شده است.

تعداد پروژه های در دست اجرا در سال ۱۳۷۳ در این شهرستان، ۱۷۵ پروژه بوده است. از این تعداد، ۶ پروژه به امور عمومی، ۱۱۸ پروژه به امور اجتماعی و ۵۱ پروژه به امور اقتصادی اختصاص داشته است.

جدول ۲۲- عملکرد اعتبارات عمرانی در شهرستان آبادیه طی سال‌های برنامه‌اول و سال ۱۳۷۳ (مبلغ: هزار ریال)

تعداد پروژه‌های در دست اجرا در پایان سال ۱۳۷۳	اعتبارات هزینه شده در سال ۱۳۷۳		اعتبارات هزینه شده در برنامه		شرح
	مبلغ	سهم (درصد)	مبلغ	سهم (درصد)	
۰	۰	۰	۸۲۰۱۰	۰/۵	فصل دهم - عملیات چند منظوره و توسعه نواحی
۰	۰	۰	۱۲۰۱۲۱	۰/۸	فصل یازدهم - آموزش فنی و حرفه‌ای
۰	۰/۱۹	۶۰۰۰	۰	۰	فصل دوازدهم - آموزش عالی و تحقیقات
۵۱	۵۱/۲	۳۴۲۹۳۰۵	۷۴۰۰۹۱۲	۴۷/۹	امور اقتصادی
۱۵	۶/۳	۴۲۲۵۱۶	۹۳۳۱۲۴	۶/۱	فصل اول - کشاورزی و منابع طبیعی
۱۰	۱۲/۲	۸۱۷۸۶۲	۸۳۹۱۶۷	۵/۴	فصل دوم - منابع آب
۶	۶/۵	۴۳۸۰۰۰	۱۰۹۵۸۰۰	۷/۱	فصل سوم - برق
۰	۰	۰	۴۵۵۸	۷/۱	فصل چهارم - صنایع
۰	۰	۰	۱۱۷۷۷	۰/۱	فصل هفتم - معادن
۱	۰/۴	۲۵۲۴۸	۰	۰	فصل هشتم - بازرگانی
۱۴	۲۴/۳	۱۶۲۹۱۸۴	۴۴۶۷۵۳۶	۲۸/۹	فصل نهم - راه و ترابری
۵	۱/۴	۹۶۴۹۵	۴۹۹۵۰	۰/۳	فصل دهم - پست و مخابرات

مأخذ: سازمان برنامه و بودجه فارس

فصل هفتم: رهیافت‌ها

- ۱- اقتصاد: اقتصاد شهرستان آبادیه به طور کلی متکی به بخش کشاورزی است. بنابراین، با توجه به وضع اقتصادی این شهرستان، ایجاد صنایع تبدیلی مرتبط با معادن موجود پیشنهاد می‌گردد. این صنایع می‌تواند شامل سرامیک، کاشی و چینی سازی باشد.
- ۲- کشاورزی: بستر کشاورزی در منطقه آبادیه ضعیف است. لذا احداث «سد ماربر» کاملاً ضروری به نظر می‌رسد.
- ۳- صنایع: این شهرستان از نظر صنعت فقیر است. با توجه به وجود معادن خاک نسوز و «سیلیس» صنایع تبدیلی مورد اشاره در بند یک می‌تواند برای توسعه اقتصادی - اجتماعی ناحیه و کاهش نرخ بیکاری مؤثر واقع گردد و همچنین صنایع دستی و خانگی در حال اضمحلال هستند. به نظر می‌رسد سازمان‌ها و نهادهای منطقه‌ای و استانی بیشتر می‌توانند در جهت حمایت از آنها گام بردارند.
- ۴- صنعت گردشگری: زمینه‌های لازمه برای جذب توریست و مسافران وجود ندارد.
- ۵- آموزش و پرورش و آموزش عالی: در مورد آموزش و پرورش مسئله خاصی مشاهده نمی‌شود. با توجه به کمی تراکم جمعیت و نیز وجود مراکز دانشگاهی وسیع در شیراز و اصفهان، فعلاً نیازی به تأسیس

مراکز آموزش عالی دیگر در این شهر احساس نمی‌شود.

- ۶- امکانات بهداشتی و درمانی: شایسته است در احداث بیمارستان نیمه تمام آباده تسریع گردد.
- ۷- دامپروری و دامداری: اگر چه دامپروری و دامداری منطقه قادر به برآوردن نیازهای دامی شهرستان است، این امر باید به گونه‌ای تعدیل یابد که به فرسایش بیشتر مراتع نینجامد.
- ۸- عمران روستایی: به نسبت چهارده شهرستان استان فارس، شهرستان آباده از نظر محرومیت در زمینه‌های آموزش و پرورش، برق، آب‌آشامیدنی، راه روستایی و شهرستانی، در مجموع از وضعیت خوبی برخوردار است.
- ۹- تخصیص اعتبارات عمرانی: در مقام مقایسه با سایر شهرستان‌های استان از وضعیت نسبتاً مناسبی برخوردار است.
- ۱۰- ورزش: حجم اماکن تربیت بدنی در شهرستان آباده کافی به نظر می‌رسد.
- ۱۱- موقعیت جغرافیایی: امروزه واقع شدن یک شهرستان در بین چهار استان نمی‌تواند موقعیت استراتژیکی و حساس آن چنانی را برای آن منطقه ایجاد نماید.
- ۱۲- تقسیمات اداری و سیاسی: جدا شدن شهر سوریان به اضافه بخش‌های سرچهان و بوانات و تبدیل شهرستان آباده به دو فرمانداری، با در نظر گرفتن مساحت زیاد منطقه از نظر ارائه امکانات و اعتبارات قانونی به نفع مردم منطقه خواهد بود.
- ۱۳- فرودگاه: با در نظر گرفتن تراکم اندک جمعیت، فقدان رونق مسافرتی و سیاحتی و نیز نزدیکی به فرودگاه‌های بزرگ اصفهان و شیراز، احداث فرودگاه در این منطقه مقرون به صرفه نیست.
- ۱۴- راه آهن: چنانچه خط سراسری راه آهن کشور، اصفهان را به شیراز متصل نماید، آن گاه بایسته است تا شهر آباده نیز در شبکه قرار گیرد. هر چند در برنامه توسعه راه آهن سراسری این امر لحاظ شده است.
- ۱۵- استان شدن: با مدنظر قرار دادن کلیه مطالب گزارش حاضر و عدم خودگردانی از سوی این شهرستان و همچنین قیاس با سایر مناطق کشور (به عنوان مثال: قزوین و دشت گرگان)، هیچ توجیهی برای استان شدن منطقه مورد بررسی وجود ندارد.

- ۱- مرکز آمار ایران. آمارنامه‌های سال‌های ۱۳۶۲ تا ۱۳۷۳ استان فارس.
- ۲- مرکز آمار ایران. آمارنامه‌های سال‌های ۱۳۷۰ و ۱۳۷۳.
- ۳- مرکز آمار ایران. آمارنامه‌های مسکن سال ۱۳۴۵.
- ۴- مرکز آمار ایران. آمارنامه‌های مسکن سال ۱۳۵۵.
- ۵- مرکز آمار ایران. آمارنامه‌های مسکن سال ۱۳۶۵.
- ۶- بهجت، فرشته. امکان‌سنجی توسعه شهرستان آباده، (پایان‌نامه کارشناسی)، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۰.
- ۷- حجازی، مجتبی. شناخت سنگ‌های تزئینی، انتشارات آینه کتاب، ۱۳۷۴.
- ۸- سعیدیان، عبدالحسین، سرزمین و مردم ایران، انتشارات علم و زندگی.
- ۹- سیمای فارس، شهرستان آباده، برنامه و بودجه، ۱۳۷۴.
- ۱۰- عملکرد برنامه اول استان فارس، برنامه و بودجه، ۱۳۷۴.
- ۱۱- قربانی، منصور. زمین‌شناسی ایران، سازمان زمین‌شناسی، ۱۳۷۳.
- ۱۲- مجموعه مؤلفان دفتر تحقیقات و برنامه‌ریزی کتب درسی، جغرافیای ایران، ۱۳۶۸.
- ۱۳- مجموعه مؤلفان دفتر تحقیقات و برنامه‌ریزی کتب درسی، جغرافیای فارسی، ۱۳۷۰.
- ۱۴- وزارت مسکن و شهرسازی، طرح جامع شهرستان آباده، ۱۳۶۳.